

scripsit : *Paschalis episcopus, servus servorum Dei, A dilectis filiis apud Ecclesiam S. Mariæ in portu Ravennatis exarchatus regulariter commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem. Hanc institutionis canonicæ regulam, etc. (Vide ubi supra num. 480, col. 414). Et non longe post : Anno, qui fuit a partu*

Virginis millesimus centesimus decimus nonus, Petrus Peccator senex obiit quarto Kal. Aprilis, Ravennæ in Portuensi ab se extracto cænobio : ibique ad lævam ingredientibus templum, juxta Sacram Turrim sepultus est. »

INCIPIT REGULA CLERICORUM.

PROLOGUS.

Divini cultus amore in unum collecti, fratres charissimi, cœpistis nobiscum diligenter inquirere utrum quis sanctorum Patrum propheticæ et apostolicæ doctrinæ servans exempla, et scrutans interna, clericis in unum commorantibus, certam fixamque et sufficientem regulam et ordinis canonici singularum varietatum, quæque negotia continentem dictaverit. Ubi sicut monachis in Regula monastica, sic clericis modus conversandi, et singula necessaria faciendi, ac quæque debita, et ordini canonico congruentia, exhibendi haberetur certissimus. Quæ omnia sic disposita, ut vestro sacro conventui visa sunt fore necessaria, quia invenire nequivistis, divina inspirante gratia, hæc singula nobiscum pro captu et viribus vestris, partim ex divini Scripturæ aut sanctorum conciliorum auctoritate, partim ex usu quorundam religiosorum virorum, aut locorum, partim prout melius arbitrari potuimus, cœpistis statuere, statuta vestræ solummodo congregationi tradere, et tradita semper tenenda mandare. Quibus servandis cum sanctitas vestra satis intendere, cœpit super quibusdam eorum oblivione et diversitate immemororum oriri dubietas. Qua de re charitati vestræ mihi injungere placuit, ut hæc omnia quæ vel ex auctoritate divinarum Scripturarum, seu sanctorum conciliorum, vel ex consuetudine regularium locorum, sive virorum, vel ex vestræ devotionis religioso affectu, aut provido arbitrio, nobiscum vestris siquidem servanda tradidistis in unum digesta transcriberem; ne alicujus occasione ignaviæ, vel mutari, vel relinqui unquam statuta deberent. Et ideo licet tantæ rei me imparem et quasi inscium noverim, elegi tamen magis vestris præceptionibus superbiam declinando obtemperare quam invidorum carpentes irrisiones evitare. Hæc ergo quia ad pleniorum divini legis observationem sancti Spiritus gratia favente, conscripta vestræ solummodo congregationi, prout petitis, servanda tradidimus etsi incomposita, tamen quia a nobis statuta, et vestro rogatu jussuque dictata sunt, benigne quæso suscipite, suscepta servate, ut per ista ad altiorum præceptorum verticem scandere, et postremo cœlestis regni gloriam consequi valeatis; adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

LIBER PRIMUS.

CAP. I.— *Quod clericorum ordo, levitarum et apostolorum vices teneat; et eorum vitam imitari, propriis quoque facultatibus, necnon voluntatibus renuntiare debeant.*

Clericorum ordinem in Ecclesia tribus leviticæ locum tenere, et apostolicæ dignitatis jura servare, et officia gerere, nemo sane sapiens dubitat. Unde certum est, eos levitarum, et apostolorum regulas et vitas imitari debere: quorum noscantur locum tenere, dignitatem habere et officia gerere. Quæ enim lex levitis, et quæ a Domino regula datur apostolis, hanc eandem catholicis pariter clericis, usque in finem mundi vices eorum suppletibus, indictam,

B nequaquam ambigitur. Equidem quod levitis interdicitur, adhuc in umbra gradientibus, quomodo nobis conceditur jam in veritate persistentibus, cum multa legamus illis fuisse permissa, quæ nobis procul dubio sunt prohibita? Aaron itaque, et filii ejus, cæterisque levitis a Domino dicitur: « In terra filiorum Israel nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos; ego enim pars et hæreditas vestra in medio filiorum Israel (Num. xviii). » Et paulo post subsequitur: « Filiis Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo foederis (ibid.). » Et de

eisdem post pauca : « Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi (*ibid.*). » Et hæc quidem in Veteri. In Novo autem Testamento, quid cuique sui discipulatus perfectioni adhærere volenti dixerit, audiamus : « Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, cæda pauperibus, et veni, sequere me (*Matth. xix.*). » Et alibi : « Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (*Luc. xiv.*). » Et in alio loco, cum apostolos ad prædicandum mitteret, prohibuit eis, dicens : « Nolite possidere aurum vel argentum (*Matth. x.*). » Quod se Petrus implese evidenter ostendit, dicens : « Argentum et aurum non est mihi (*Act. m.*). » Hoc etiam cæteros apostolos fecisse testatur idem Petrus, cum pro se et aliis cõdiscipulis suis interrogat Dominum dicens : « Domine, ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid igitur erit nobis? » (*Matth. x.*) Cui, et in quo omnibus idem facientibus respondens Dominus dicit : « Amen, amen dico vobis : quod vos, qui reliquistis omnia, et secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Et omnis, qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut fratres, aut sorores, aut agros propter me, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit (*ibid.*). » Hæc levitis, et hæc apostolis mandate sunt utrisque; una regula, et eadem lex præcipitur; utrisque possessio tollitur, terrena facultas interdicatur. Qui ergo alii regula et lege ista tenentur, nisi clerici, qui levitarum Domini, et discipulorum Christi locum tenent, ministerium implent, vices servant, ordines habent? Ad hoc etiam mandatum tenendum, et perpetuo implendum, Ecclesiis suis pretia peccatorum, vota et oblationes fidelium, primitias ac decimas rerum Deus dari instituit; quatenus ii, qui divino cultui mancipati propriis facultatibus exspoliantur, sibi statuta perpetuo stipendia haberent, unde vivant, Ecclesiæ serviant, et pauperum necessitatibus subministrent, atque studiosius quæque sui ordinis ministeria impleant, nulliusque rei, vel necessitatis occasione ab his unquam se separent, aut sæcularibus negotiis intendant. Ex his igitur patenter ostenditur, Christo militantibus clericis fore illicitum et terrenas facultates tenere, et res Ecclesiæ sumere; in sæculo patrimonium habere, et Ecclesiarum portionem suscipere. Cui sententiæ confirmandæ aptatur illud Apostoli : « Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus; ut placeat cui se probavit (*I Tim. ii.*). » Et illud Salomonis : « Væ peccatori ingredienti duabus viis! » (*Eccli. ii.*) Quapropter qui Christi discipulatum sequi voluerit, sæcularibus negotiis renuntiare debet; et qui semel sacer effectus, et de sacro vivere cepit, jam ad vivendum sacris uti præcipitur. Sed ne soli hoc asper vita et regula catholicorum clericorum videamur sentire, accedant et alii testes in idem consentientes, viri religiosissimi, et omni scientia

A plenissimi : Hieronymus videlicet, Augustinus, et Prosper, et quid super hoc dixerint, vel intellexerint, audiamus. Hieronymus ad Nepotianum, de vita et moribus clericorum inter cætera scribit, dicens : « Clericus, qui Christi servit Ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum, et nominis definitione prælata, nitatur esse quod dicitur. » Si enim *cleros* Græce, Latine *sors* appellatur, propterea vocantur clerici, quia de sorte sunt Domini : vel quia Dominus ipse sors, id est pars Ecclesiarum est, et quia vel ipse clericus pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut ipse possideat Dominum, et ipse possideatur a Domino. Qui possidet Dominum, et cum Propheta dicit : « Pars mea Dominus (*Psal. xv.*) ; » nihil extra Dominum habere potest. Quod si quispiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus; verbi gratia, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem; cum istis partibus Dominus pars eius fieri non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, et funiculus hæreditatis ejus, nec accipio partem inter cæteras tribus; sed quasi levita et sacerdos vivo decimis; et altari serviens, altaris oblatione sustentor; habens victum et vestitum his contentus ero, et nudam crucem nudus sequar. » Et post pauca in eadem opistola eidem scribit, dicens : « Procuratores atque dispensatores domorum alienarum atque villarum, quomodo possunt esse clerici, qui proprias jubentur contemnero facultates? » Hucusque Hieronymus. Augustinus autem in nono decimo capitulo libri de Verbis Domini sic scribit, dicens : « Venerunt autem et publicani ad Joannem, ut baptizarentur ab eo, et dixerunt ad eum : Magister quid faciemus? At ille dixit eis : Nihil amplius exigatis, quam quod constitutum est vobis. Et post pauca interrogaverunt eum milites : Quid faciemus et nos? At illi Joannes : neminem concutiat, neque calumniam faciat, sed contenti estote stipendiis vestris (*Luc. m.*). » Hic, jam cognoscere se debet omnis homo, qui militat. Non enim tantum de his militantibus Scriptura loquitur, qui armata militia detinentur, sed quisquis militiæ suæ cingulo utitur, dignitatis suæ miles ascribitur. Atque ideo hæc sententia potest dici, verbi gratia, militibus et protectoribus, cunctisque rectoribus, et quicumque stipendia sibi publice data consequitur; si amplius quærit, tanquam calumniator et concussor Joannis sententia condemnatur. » Et paulo post addit, dicens : « Nam et clericus catholicus hæc sententia retinetur. Si enim non contentus stipendio fuerit, quod de altario Domino jubente consequitur, sed exercet mercimonia, intercessionem vendit, viduarum munera libenter amplectitur, hic magis negotiator videtur esse quam clericus, et cætera. Qui (ut facta ejus magis loquerentur, quam lingua) in domo ipsa episcopi statuit monasterium clericorum; ecce quomodo vivimus. Nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium; sed forte aliqui habent? nulli licet, si qui habent, faciunt quod non licet. » Hæc Augustinus. Sed nunc

quid inde beatūs senserit Prosper, audiamus : « Proinde quem possidendi, inquit, delectat ambitio, Beum, qui possidet omnia quæ creavit, expedita mente possideat, et in eo habebit quæcunque sancti habere desiderant; sed quoniam nemo possidet Deum, nisi qui possidetur ab eo; sit ipse primitus Dei possessio, et efficietur ei Deus possessor, et portio. » Et paulo post subjungit, dicens : « Quid ultra quærit, cui omnia suus creditor sit? aut quid ei sufficit cui ipse non sufficit? » Et post pauca in eodem capitulo : « Quis, inquit, cui Deus dignatur esse possessio, aliquid aliud quærit? aut quis præ amore illius omnia, quæ putantur magna, non contemnit? Ergo qui Deum vult possidere renuntiet mundo, ut sit illis Deus beata possessio. Nec renuntiet mundo is, quem terrenæ possessionis delectat ambitio; quia, quandiu sua non relinquit, mundo, cujus bona retinet, servit. Et utique non potest mundo servire, simul et Deo; ac sic propterea voluit Deus cultores suos omnibus renuntiare, propter quæ diligitur mundus, ut exclusa cupiditate mundi, divina in eis charitas possit augeri vel perfici. Et ideo decimas frugum atque primitias, primogenita et sacrificia pro peccato, vel vota, quæ sibi Deus jussit offerri, sacerdotibus ac ministris distribui debere constituit, ut devotissimo populo necessaria ministrante, ipsi Creatori, ac pastori suo liberis mentibus ministrarent. » Hucusque Prosper. Nunc jam igitur ista de propriis facultatibus renuntiandis sufficiant. Quod autem, fratres charissimi, propriis etiam voluntatibus renuntiare debeatis, evidenter Dominus in Evangelio ostendit, dicens : « Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et sequatur me (Matth. xvi). » Et : « Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; et qui perdidit eam propter me, inveniet eam (Joan. v). » Et in alio loco : « Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me (Matth. xvi). » Et alibi sacra perdoceatur Scriptura : « Fili, avertere a voluntatibus tuis (Ecclesi. xviii). » Nam sicut alibi dicitur : « Voluptas habet pœnam, necessitas parit coronam (ibid.). » Et in alio loco præcipitur : « Post concupiscentias tuas non eas (ibid.); » quas qui sequuntur, quid de eis per Prophetam dicitur, audiant : « Corrupti, et abominabiles facti sunt in voluntatibus suis (Psal. xiiii). » Unde idem Propheta voce prælatorum suscepta scribit, dicens : « Subjecit populos nobis, et gentes sub pedibus nostris (Psal. xlvii). » His ergo exemplis, fratres, commoniti, aliis pro Deo subesse non recusamus, sed prorsus nostris voluntatibus renuntiat, Christi voluntatem alieno, sed spirituali ac discreto arbitrio in omnibus exsequamur.

CAP. II. — Quid præ omnibus canonici imitari debeant.

Ante omnia igitur prophetice evangelice et apostolicis monitis edoceamur, Dominum Deum nostrum, toto corde, tota anima et tota virtute (Deut. vi) : et proximos nostros ut nosmetipsos diligere (Matth., xii). Ex his enim duobus mandatis tota lex pendet et prophetæ. Non ergo occidant, non aliquem odio

habeant, non adulterent, furtum non faciant, alienam rem non concupiscant, falsum testimonium non dicant, quidquid sibi optant fieri, hoc alteri exhibeant; et quod sibi nolunt, alteri non faciant. Non sint superbia tumidi, luxuriæ et ebrietati non serviant. Fratribus non detrahant (*ex Regul. S. Benedicti. c. 4*); libidini et impudicitiae penitus resistent; iracundiam temperent, invidiam abjiciant. Non sint vaniloqui, non pigri, non susurrones, non murmuratores, non somnolenti, non vinolenti, non nimis edaces, non maledici; maledicentibus benedicant, persequentibus et calumpniantibus ex effectu orationis suffragium præbeant; malum pro malo non reddant, sed bonum pro malo restituant, vindictam non requirant, læsi non lædant, omnem injuriam et offensam dimittant; solis occasum iracundiæ casu præveniant. Juramenta absque inevitabili necessitate nec aliis faciant, nec ab aliis exigant; fraudes et dolositates caveant; usuris nequaquam inserviant; malum sibi imputent, bonum soli Deo attribuant; discordiam fugiant; discordantes ad concordiam revocent; audiant dicentem Apostolum : « Non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione; sed induimini Dominum nostrum Jesum Christum (Rom. xiii); » sobrie et juste ac pie vivant, ab omni malo declinantes, et facientes bonum; sæculi negotia cuncta prorsus abjiciant, illud attendentes apostolicum : « Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut placet ei cui se probavit (II Tim. ii). » Ament præterea jejunium, pauperes recreent, hospites colligant, nudos vestiant, infirmos visitent, mortuos sepeliant, tribulantibus subveniant, dolentes consolentur, cum flentibus fleant, cum gaudentibus gaudeant, charitatem non derelinquant; pacem, si fieri potest, cum omnibus habeant; diem judicii timeant, vitam æternam per omnia concupiscant; spem suam Deo committant, amoris Christi nihil præponant; prælatorum suorum imperiis per cuncta obediant; proprio episcopo in omnibus secundum canonum institutionem obtemperent; postremo spiritualibus doctrinis operam tribuant; lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, et cæterorum bonorum operum exercitiis vigilanter insistant; aversos revocent, conversos vita et doctrina ad meliora pertrahant; religionem ac propositum suum nequaquam illicitis actibus deturpent, contubernia seminarum nullatenus appetant; vanis oculis, infreni lingua, tumido quoque ac petulanti gestu, et dissolutis renibus non incedant; spectaculis et pompis sæcularibus non intersint; alexæ, aut quibuslibet venationibus minime inserviant; pretiosas vestes se habere non delectentur; turpium lucrorum occupationes nequaquam appetant; sæcularia officia prorsus abjiciant; pro divinæ medicinæ beneficiis munera non suscipiant, pudorem et verecundiam mentis simplici habitu, incensuque ostendant; obscœnitatem non solum operum, sed et verborum penitus exsecrentur; viduarum et virginum frequentes visitationes fugiant;

castimoniam inviolati corporis perpetuo conservare studeant; nulloque jactantiæ studio semetipsos extollant; postremo vitiis omnibus resistent ac renuntient, virtutibus adhæreant, atque eas semper possideant; legi divinæ, et sanctarum Scripturarum monitis obtemperant, corpus castigant, delicias non ament, iram non perficiant, tempus iracundiæ non servant, fictam pacem non tribuant; veritatem corde et ore proferre studeant (*Regul. Bened. c. 4*); orationibus et officiis divinis assistentes, hoc cordibus psallant, quod ore proferunt, actus vitæ suæ omni hora custodiant; cogitationes malas ad Christum allidant, et senioribus suis patefaciant; verba vana aut otiosa, vel risui apta nullatenus proferant; multiloquium, risumque et maxime excussum fugiant; dicente Domino in Evangelio: « Væ vobis qui ridetis, quoniam flebitis! » (*Luc vi.*) Et in Propheta: « Stultus in risu exultat vocem suam (*Eccli. xxi.*) » Lectioni et orationi sine intermissione incumbant. Præterita mala semper in oratione Deo cum gemitu confiteantur, et ab his penitus non desistant, carnis desideria non perficiant: voluntatem propriam odio habeant, et Christi voluntatem in omnibus impleant; prælatorum suorum ordinationibus et jussionibus non resistent, etiamsi ipsi, quod absit! aliter agant, recolentes illud Domini præceptum, dicentis: « Quæ dicunt facite, quæ faciunt, facere nolite (*Matth., xxiii.*) » Juniores spiritualiter diligant, seniores honorent; pro inimicis in Dei amore exorent; invicem se diligant; vicissim sibi secundum ordinem charitatis officio subministrent; gravitatem non solum in loquendo vel operando, sed et in eundo vel stando teneant; decorem morum, sanctitatem, honestatem non solum actionum, sed et locutionum habeant; omnes, quibus se junxerint, sale sapientiæ condiant et eos suis exemplis ad meliora trahant. Postremo omnia, quæ Veteris, vel Novi Testamenti series narrat, committantur et credant, servant et doceant. Ad horum ergo, fratres charissimi, et his similium observationem hæc omnia, quæ me vestra charitas scribere compulit, vobis facienda statuistis; quorum etsi aliqua videantur quasi alia, pro his tamen servandis, et animabus salvandis honestisque conversationis moribus imitandis sunt inventa. Ista ergo, benigne rogo, suscipite, suscepta servate et in servando persistite, quatenus per hæc ad plenioris arcem sanctitatis, et ad summam religionis perfectionem, et post vitæ præsentis labores ad gloriam sempiternæ beatitudinis pervenire mereamini.

CAP. III. — Quod his exemplis fratres communiti, propriis facultatibus et voluntatibus renuntiaverint.

His vos divinarum Scripturarum monitis, fratres charissimi, et sanctorum Patrum parentes exemplis, euncta sæculi negotia, et mundum cum pompis suis reliquistis, propriis rebus et voluntatibus ac terrenis facultatibus renuntiastis, et hanc regulam a societate vestra perpetuo tenendam statuistis; quatenus qui hic voluntatis propriæ desideriis rectiti-

stis, et rebus sæcularibus renuntiastis, illic sanctæ vestræ vestræ voluntatis plenissima desideria effectu comprehendatis, et perennis vitæ inestimabiles, et assiduas delicias sine fine possideatis.

CAP. IV. — Quod unus præesse cæteris debeat.

Quod autem in unaquaque congregatione canonica unus eligendus sit, qui cæteris præesse debeat, et usus ecclesiasticus divinitus inspiratus exigit, et in Veteri, et in Novo Testamento evidenter ostenditur: cum Moysen, et post Moysen Josue, omnibus filiis Israel, et Aaron cæteris Levitis, Petrum quoque cæteris discipulis Dominus præposuerit.

CAP. V. — Qualis esse debeat, qui ad prioratum eligatur.

Qualis esse debeat, qui præfertur, trina Domini interrogatio, et trina Petri manifeste monstrat responsio. Cum enim pascendarum ovium cura illi committitur, ter Dominus interrogat Petrum, si diligat, et ter Petrus respondet, quia amat; et ter Dominus jubet, ut pascat (*Joan. xxi.*). Trinam igitur Domini interrogationem trina Petri de dilectione responsio, et trinam ejus responsionem trina pascendi gregis injunctio sequitur. Sed nunc quomodo trina dilectio in eligendis haberi debeat, videamus. Trinam itaque dilectionem ille habet, qui Deum et quæ Dei sunt, mente credit et amat; voce confitetur et prædicat; opere imitatur et servat. Trina autem tunc fit interrogatio, cum sicut debemus, exquirimus, prævidemus et discutimus, utrum eligendus hanc trinam dilectionem habeat. Quod si cordis fidem et dilectionem, competens sermo, et actus foris ostendat, trinæ interrogationi jam satisfacit trina responsio. Cui etiam bene ter pascendi gregis cura injungitur, quia quisquis oves pascendas suscipit cordis jugi vigilantia prospicere, vocis officio monere et defendere, et actuum exemplis semper eas ad Christum debet pertrahere. Illi ergo recte pascendi gregis cura injungitur, qui in mente plenam habet fidem, et dilectionem interius, et in voce perfecte monendi, libere arguendi, prudenter exhortandi scientiam, et possibilitatem exterius: et qui opere quæcunque loquitur, servat et sequitur. Nec quisquam pro qualibet culpa, si jam satisfecerit, in hoc officio recusandus est; cum et Petro post trinæ negationis lacrymabilem satisfactionem, quia trina in eum dilectio patuit, gregis a Domino injuncta sit pastio. Hæc igitur trinæ dilectionis forma, fratres charissimi, in primo pastore, non ab alio quam a Christo præsignata, in eligendis est prævidenda, non solum prioribus, sed et omnibus personis in Ecclesia præferendis.

CAP. VI. — Ut post prioris obitum intra tres vel quatuor hebdomadas eligatur alius.

Sanctitas vestra, dilectissimi fratres, summopere rogo, semper ut studeat, ne quandoque hæc vestra congregatio ultra tres vel quatuor hebdomadas priore viduata remaneat (*S. Ben. Reg. cap. 58*); sed intra hunc terminum collectis in unum fratribus, et diligenter super eligendo pertractatis omnibus, si sicut

cunctorum minimus, ille tamen concorditer eligatur ab omnibus, qui fide et sanctitate præstantior, discretionem prudentior, charitate ferventior, scientia quoque, si fieri potest, sit plenior; quique fratrum animas et corpora sapienter custodire, regulariter regere sciat et valeat. Quod si in eligendo ex diversitate personarum orta fuerit inter fratres discordia, in tantum ut ultra statutum terminum differatur electio, tunc prælati Ecclesiæ statuto in communi, cum oratione et jejunio eum eligant, quem ad hoc meliorem cognoverint, et cujus electioni plures et meliores fratres consenserint.

CAP. VII. — *Qualiter ordinetur electus.*

Cum ergo prior ordinatur, præparatis ad missam officiis, et persolutis Horæ tertix laudibus, fratribus astantibus, prosternat se in medio is qui ordinandus est; cui præpositus, vel major presbyter per jussum et consensum fratrum, dicat ista, vel similia verba: « Frater N., injungunt tibi fratres tui ex obedientia, ut de cætero corporibus et animabus eorum secundum Deum subministres. » Ad quæ ille hæc vel alia similia subsequenter respondeat: « Quia voluntati Dei et jussioni vestræ parere debeo, onus quod imponitis, non recuso, sed pro charitate suscipio, et secundum Deum portare promitto. » Moxque a fratribus respondeatur (S. Ben. Reg. cap. 58): *Suscipimus Deus*, et cætera, ut moris est, cum *Gloria*, et *Kyrie eleison* ter, et oratione Dominica, et capitulis competentibus. Deinde sequitur hæc, vel alia similis oratio:

Oratio super priorem.

« Omnipotens sempiternæ Deus, benignitatis tuæ clementiam suppliciter petimus, ut hic famulus tuus semper sibi tuæ opis sentiat adesse suffragium, quatenus gregem tuum sic in præsentem regat, atque custodiat, ut in futuro felicitatis æternæ præmia cum ipso pariter percipere valeat. Per Dominum nostrum, etc. Amen. » Et exinde in loco prioris sedeat, et prioratus sui officium gerat.

CAP. VIII. — *Quid prior post ordinationem suam facere debeat.*

Ordinatus itaque prior, fratrum in congregatione jam susceptorum, et animas, et corpora canonice regere, et suscipiendos debet canonice suscipere. Primo itaque qualiter fratrum susceptio, deinde qualiter susceptorum gubernatio fieri debeat, ostendamus.

CAP. IX. — *Qualiter, et in qua ætate parentes filios suos Ecclesiæ tradere valeant.*

Si quis fidelis laicus filium suum intra ætatem annorum quatuordecim (S. Ben. Reg. cap. 58), per devotionem Ecclesiæ offerre et divino cultui mancipare voluerit, præsentem priorem cum fratribus, repræsentet eum ante altare in his, vel similibus verbis: « Ego, fideli animo hunc filium meum N. Deo omnipotenti, et his sanctorum pignoribus trado, et vestræ fraternitati in omnibus associo, ac sanctitati nutriendo committo. » Ponatque super altare chartulam continentem eadem verba. Post hæc puero

prostrato, vel posito ante altare dicatur versus: *Suscipimus Deus*, cum *Gloria*, et *Kyrie eleison*, et oratione Dominica, et capitulis congruentibus. Sequatur oratio competens, quæ habetur in sequentibus. Post tres itaque vel quatuor ablactationis annos, si sic parvus offertur, clericus effectus ab omnibus diligatur ut filius. Post annos vero quatuordecim, non potest pater eum offerre, nisi filius voluerit. Hujus enim ætatis hominibus, invitis quoque parentibus, licitum est habitum religionis suscipere, quem elegerint. Qui ergo sui juris sunt, vel in se, vel in suo tradendo, et se frequenter ad clerum vestrum suscipi postulaverint, non indiscrete suscipiantur, quia, secundum Apostolum: « Non omni spiritui credendum est, sed magis probetur utrum sit ex Deo (I Joan. iv). » Probationis autem modum et tempus certum, non statuimus, sed in prudentia et arbitrio prioris, vel pariter fratrum semper statuendum dimittimus. Aliter namque probandi sunt parvi, aliter magni, aliter sani et fortes, aliter infirmi et debiles; aliter divitibus et deliciis, aliter laboribus et inopiis assueti; aliter quorum vita secunda seu dubia; scientia certa vel incerta; voluntas nota vel incognita. Quorum omnium distinctione perspecta, prioris diligentia vigilanter attendat, et prudenti arbitrio modum et tempus probationis, secundum quod cuique convenit, statuatur. Qui probati, si suscipiendi videntur, legalem ante omnia de patrimonio et rebus suis, si habeantur, dispositionem faciant; ea vel propinquis relinquentes, vel pauperibus erogantes, vel Ecclesiæ offerentes. Qua facta et frequenter prius regula, quam servaturi sunt, audita, deducantur in choro, et clerici secundum usum et ordinem efficiantur. Post hæc præsentibus fratribus, prostrati in medio, legant chartulam continentem hæc vel similia verba: « Ego, N., meipsum omnipotenti Deo offero, et servitium ac stabilitatem meam his sanctorum pignoribus, obedientiam quoque prælati hujus Ecclesiæ secundum Deum, et ordinem vestrum in eo promitto. » Moxque fratres, Deo gratias respondentes, subjungant versus: *Suscipimus Deus*, pro more cum *Gloria* et *Kyrie eleison* ter, et oratione Dominica, et capitulis competentibus, deinde oratio hæc sequatur, vel similis:

Oratio super professum.

« Famulum tuum, Domine, quæsumus, pro tui nominis amore sæculo renuntiantem benigne suscipias, et Spiritus tui gratia perfundas; qua confirmatus et peccatis omnibus absolutus, promissa perseveranter impleat et ad vitam æternam perveniat. » Deinde conjunctus fratribus, sub omnibus ante se ingressis, hilariter maneat, et susceptum ordinem semper implere et fideliter tenere studeat. Quod si ante quatuordecim annos orbatu parentibus venerit, teneatur inter pueros, et nutriatur. Post hæc autem ætatem facta dispositione, si quid habet, et ad clericatum et ad professionem modo superius comprehenso suscipiatur.

CAP. X. — *De susceptione omnium clericorum non ordinatorum, notorum quoque et incognitorum.*

.Si quis vero clericus non habens ordines, nec Ecclesie alicui professione propria, vel paterna traditus (*S. Ben. Reg. cap. 60 et 61*), vestro collegio se sociari petierit, et in petendo perseveraverit, probetur primo, ut supra significavimus; deinde regula perfecta vel audita, et intellecta, si cuncta se servaturum promiserit, episcopi, aut etiam archidiaconi, seu archipresbyteri sui acquisita licentia, per consensum earundem personarum: illius episcopatus, in cujus diocesi se recipi deprecatur, susceptionis ei aditus non negetur. Quod si majores, vel minores etiam gradus habuerit, post probationem factam, et regulam frequenter auditam canonice petitus ac dimissus, suscipiatur ad professionem, secundum quod superius diximus. Si autem peregrinus seu de incognitis partibus clericus se recipi rogaverit, non cito audiatur, nec quandoque ejus petitioni annuatur, nisi habeat commendatitias, quæ certe sint sui episcopi, litteras in quibus vita ejus, et votum, gradus, et episcopalis licentia innotescat. Is ergo cura diligentissima per prolixa tempora probatus in omnibus, regula quoque frequenter audita, suscipi debeat, præsentis Ecclesie episcopo permittente, secundum superiorem modum professione facta suscipiatur in fratrum collegio.

CAP. XI. — *Ut in aggregandis fratribus modus teneatur pro quantitate ecclesiasticæ facultatis.*

Prælati Ecclesiarum summopere studeant, ne in congregatione sibi commissa, vel plures admittant quam Ecclesie facultates exigant; vel eos, quibus possunt sufficere, avaritiæ causa relinquunt. In minimis namque locis pauci admittendi sunt numero, sed magni scientia, virtute et merito, ut quod fratrum paucitas denegat, multitudo scientiæ, virtutis et meriti subministret.

CAP. XII. — *Ut noviter suscepti cæteris subesse non erubescant.*

Suscepti itaque fratres (*S. Ben. Reg. cap. 65*) aliis ante se ingressis, licet minoris gradus, vel ætatis, aut scientiæ sint, subesse tamen non erubescant, et sub ipsis ferre jugum obedientiæ non recusent. Quia satis melius est hic humiliari, ut in futuro exaltemur, quam hic exaltari, unde postremo humiliemur. Et quanto plus hic pro Christo nomine subjicimur, tanto plus in futuro sine dubio exaltabimur. Quapropter nulli unquam recusandum est, humilibus etiam et abjectis personis reverentiam ferre, in quibus veraciter Christo cognoscimus ministrare.

CAP. XIII. — *Quod prior minimos etiam, et nuper ingressos, aliis præferre debeat, si hoc fratrum utilitas deposcat.*

Quod si prior de minimis etiam et nuper ingressis aliquos (*S. Ben. Reg. cap. 63*), ut præsent, posse congregationi prodesse cognoverit, non solum eos præferre non interdiximus, sed et mandamus. Quo-

niam præpositi Ecclesiarum non sunt personaliter constituendi, vel eo ordine quo suscepti sunt in fratrum collegio, sed pro vitæ meritis et donorum spiritualium prærogativis, ut ii semper præsent, qui verbo doctrinæ, et opere sanctitatis, et bonos ad meliora animent, et malos a perversitate revocent.

CAP. XIV. — *Qualiter prælatis subjecti obedire debeant.*

Omnia quæcunque secundum Deum et sanctam fratrum conversationem prælati mandaverint, subditi quique humiliter, libenter et sine mora suscipiant, alacriter impleant, et diligenter ac sine murmuratione perficiant. « Hilarem namque, ait Apostolus, datorem diligit Deus (*II Cor. ix*). » Sicut ergo hilarem diligit, ita sine dubio tristem et murmurantem odit. Et ideo murmurationem et inobedientiam omni loco et tempore, ut ratio exigit, damnandam penitus esse censemus. Quapropter nihil a fratribus cum tristitia vel murmuratione fiat, sed cuncta seniorum mandata festivo percipiant, et cum alacritate perficiant. Quod si etiam impossibile videatur quod injungitur, suscipere quidem hoc fratres non recusent, exemplo Christi commoniti: « Qui Patri obediens, mortem etiam suscipere non recusavit. » Verum qui hujus perfectionis normam sequi non possunt, cum præcepti observatione gravari incipiunt et ad impossibile veniunt, senioribus suis hoc humiliter denuntiant; quos prælati non spernant, sed vinculo importabilis oneris solvant; ne, quod absit, si aliter fecerint, et illi importabile onus levi deponant, ut credo, peccato, et isti ex numero eorum efficiantur de quibus dictum est: « Imponunt onera gravia et importabilia, digito autem suo nolunt ea movere (*Matth. xxv*). »

CAP. XV. — *Quod canonici nihil habere vel possidere, dare vel accipere minime debeant.*

Cum hujus nostræ congregationis fratres non solum facultatibus (*S. Ben. Reg. cap. 38*), sed et voluntatibus propriis in ipsa ordinis susceptione renuntiaverint, et se per promissam obedientiam penitus aliorum potestati et imperiis in Christo et pro Christo subdiderint, certum est eos nihil habere vel possidere, dare vel accipere sine sui prioris licentia debere. Quod si propinqua, vel amicus quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem priori insinuetur, et sic suscipiatur, si ipse mandaverit. De quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod priori placuerit.

CAP. XVI. — *Quomodo fratres ad se venientes alloqui debeant.*

Si qui advenientes cum aliquo fratrum loqui quæsierint, et prior ex charitate vel necessitate concesserit, tribuatur ei socius prudens et providus, in quo nulla sit mali suspicio, quo præsentem quidquid audiendum est, audiat; et quidquid respondendum est, respondeat. Si quid tamen secretius dici oporteat, illis non negetur, de quorum stabilitate nequa-

quam ambigitur. Pueris autem, et his, quorum vita A dubia est, minime concedatur, nisi testis, ut dictum est, adfuerit.

CAP. XVII. — *Si fratres litteras mittere rel suscipere debeant.*

Si quando prior necessarium viderit aliquem fratrum cuiquam litteras mittere (S. Ben. Reg. cap. 54), ipse eas fieri, factas perlegi, perlectas a quo voluerit portari præcipiat. Quod si cuiquam eorum litteræ ab aliis missæ deferantur, non is cui mittuntur, sed aliquis de prælatis eas suscipiat, priori dandas. Quas cum prior apertas perlegerit, illi etiam cui missæ sunt, et aliis ostendat, si oportuerit

CAP. XVIII. — *Si hi, qui litterati sunt, docere aliquid audeant.*

Si qui canonicorum humilia sentientes, non arrogantiam habentes, in tantum fuerint litteris erudi- B di, et divinarum Scripturarum scientia pleni, ut inde aliquid utilitatis afferre valeant, et prior justum probaverit, et necessarium viderit, omni prorsus invidiæ et odii remoto fomite, concedat eis, vel præcipiat in his laborare, quorum scientiam magis necessariam utilemque perspexerit.

CAP. XIX. — *Quod prælati animas et corpora subditorum regere debeant.*

Prælati itaque Ecclesiarum, jugi cura super sibi commissos fratres invigilent, et eorum non solum animas, sed et corpora sic regere, tueri et pascere studeant, ut nullius necessitatis causa peccandi occasionem inveniant. Et sicut eis cuncta necessaria prælati subministrare non desistunt, ita et ab ipsis cura instantissima totius ordinis observationem indesinenter exquirant. Sed cum omnis fere observatio ordinis intra claustrum mœnia principaliter fieri soleat, ubi grex Dominicus communiter commorari, et majorum jussis obtemperare præcipitur : ante omnia quid sit claustrum, et quas in eo officinas fieri oporteat, conscribamus, ut post, quæ in his agenda sint, liberius prosequamur.

CAP. XX. — *De claustrum et ejus officinis.*

Quid sit claustrum, ipsa sui nominis explanatione cognoscitur. Claustrum namque dicitur clausum atrium (S. Ben. Reg. cap. 66), eo quod Ecclesiæ atrium muris, vel aliis parietibus undique claudendum sit, intra quod cunctæ canonicorum officinæ et omnia eorum usibus ædificia necessaria fiant ; id est sacrarium, armarium, capitulum, vestiarium, dormitorium, digestorium, calefactorium, refectorium, coquina, cellarium, molendinum, pistrinum et camera ; loca quoque senum et infirmantium ; loca quoque, si fieri potest, puerorum et adolescentium sub munitissima adhuc disciplina manentium, ne forte, si morentur cum fratribus, impedimento sint legentibus ac meditantibus. Quod si hoc non potest fieri in remotiori parte claustrum, eos esse sub magistro et custode prior instituat, ubi, sub eorum arcta custodia manentes, quæcumque necessaria sunt addiscant, et quæque mandantur, perficiant.

CAP. XXI. *De ædificiis familiæ.*

Fiant extra hæc intra ejusdem claustrum mœnia ab his perparum disjuncta ædificia (S. Ben. Reg. cap. 57), ubi omnes artifices, ac laboratores Ecclesiæ cunctaque prorsus familia omnes necessitudines suas habere, et quique sua officia gerere, vel quæ ad officia sua gerenda pertinent, servare valeant.

CAP. XXII. — *De interiori claustrum, et de districtione fratrum.*

Claustrum vero interius canonicis deputetur solummodo, ubi ipsi sine omni inquietudine commorantes, Deo fideliter serviant, propositi sui rectum tramitem teneant, ordinem proprium impleant, prælatorum jussis incessanter obediant, vicissim sibi charitatis officio secundum ordinem serviant, et ab universis illicitis, et ordini ac proposito eorum contrariis penitus abstineant. Quisque ergo loco sibi deputato sedeat, præpositi sui jussis obtemperans ; nec inde ei ad aliam partem sine illius præcepto declinare liceat, quoniam instabilitatis vitium est, cum non urgeat necessitas nunc esse hic, nunc illic : cum isto nunc, nunc cum illo agi et confabulari, et hoc sine dubio instinctu diaboli agitur, ut fratres, qui legere et inde meditari, psallere et orare, aut aliquid operari debuerant, ab his aversi ad inania peccando deducantur, ne perficiant. Quapropter hoc vitium a fratribus abscindatur radicitus, et qui eo in conventu utitur, sic inde judicetur, ut de cætero alii nequaquam hoc attentare audeant. Sint ergo canonici gravitatis amici, dicente Propheta : « In populo gravi laudabo te (Psal. xxxiv). » Nec cito in verbum prorumpant, nec cito de loco in locum se moveant, nisi cum prælati præceptio mandat, vel ordo, aut necessitas, seu divinæ legis obedientia postulat. Ambulantes vero, non cursim, aut indecenti, seu tumido gressu incedant. Verba autem scurrilia, vana et otiosa, risumque moventia, nusquam si potest fieri, proferant ; confabulationibus nequaquam incumbant. Excussum risum non solum in claustrum, sed et in omnibus locis a se penitus abscondant, recolentes illud evangelicum : « Væ vobis qui ridetis, quoniam flebitis (Luc. vi). » Illud etiam Salomonis : « Risus dolore miscbitur (Prov. xiv). » Et : « Stultus in risu exultat vocem suam (Eccli. xxi). » Sanctis vero lectionibus vacent, divinis officiis aliis, sacris doctrinis pro prioris jussu discendis insistant, psalmis, hymnis et canticis spiritualibus incumbant ; privatis quoque orationibus, si vacet, cum licentia tamen intendant. Faciant quandoque et aliquid operis in claustrum decentis fieri, quod fratres legentes, vel psallentes, aut de divina Scriptura meditantes vel aliis sanis doctrinis insistentes nequaquam impediatur. De claustrum vero sine prioris, vel ejus vicem fungentis licentia nequaquam exeant : egressi ultra quam sibi statutum fuerit, absque inevitabili necessitate, morari non audeant. Soli nunquam eant, bonosque eis prælatus socios tribuat, sine quibus nec ipsi alios, nec alii ipsos alloquantur.

CAP. XXIII. — *De foris mittendis fratribus.*

Tales fratres, optimis tamen deputatis sociis (S. Ben. Reg. cap. 50 et 57), prælati pro quolibet negotio gerendo, seu responso reportando vel accipiendo, foras mittere studeant, in quibus nulla sit mali suspicio, et qui injuncti negotii causam prudenter agere et sapienter perficere valeant. Foras ergo euntes, nihil indecens, nihil reprehensibile, nihilque prorsus ordini, ac proposito suo contrarium dicant aut faciant, sed potius omne, quibus se junxerint, sale sapientiæ condiant et ad meliora sanctæ conversationis exemplis trahant. Virorum autem secreta consilia his qui foras mittuntur, non negamus, si oportet, illis tamen de quorum vita et stabilitate non ambigitur. De mulierum vero secreta allocutione, non meum, sed Hieronymi consilium audiant dicentis: « Si propter officium clericatus aliqua mulier visitatur, nunquam domum solus introeas, scelus cum sola secreto, vel absque arbitro, vel teste non sedeas; si familiaris est aliquid loquendum, habet nutricem, majorem domus, virginem, viduam, maritatam: non est tam inhumana, ut nullam præter te habeat, cui se credere debeat. Non ergo mulierum secreta allocutio clericis conceditur, nisi forte probatis presbyteris, cum earum confessiones suscipiunt. Matres tamen, et sorores, vel amitas, et eas tantæ personas, in quibus nulla est mali suspicio, fratres vitæ probabilis alloqui non negamus. »

CAP. XXIV. — *Ut clerici foras non mittantur ad ea quæ per laicos possunt fieri.*

Quod si tales et tam fideles laici ex ipsa familia habeantur, per quos omnia vel quædam exteriora negotia possint prudenter fieri, ad ea quæ per ipsos valent perfici, clerici nequaquam mittantur.

CAP. XXV. — *Quod jussu prioris liceat fratribus in hortis laborare, vel aliquid tale operari.*

Quod si talis sit locus, et prior ad usus fratrum aliquos de congregatione sibi commissa quandoque in hortis laborare, vel aliquid tale, quod oporteat alibi operari mandaverit, mandatis præceptum fideliter et alacriter, ac sine mora impleatur acceptum.

CAP. XXVI. — *Quid foras mittendi, cum egrediuntur vel regrediuntur facere, debeant.*

Cum vero aliquis clericus pro injuncti causa mandati egreditur, inclinato capite, benedictionem petat; cui prior benedicens, dicat: « Angelus Domini bonus comitetur tecum, et omnipotens Dominus prosperum faciat iter tuum; » vel aliquid aliud simile. Ubi autem ille responderit: « Amen; » abscedat, dicens: « Vias tuas, Domine, monstra mihi, et semitas tuas edoce me (Psalm. 11); » cum Gloria Patri, etc., sive alia similia. Completa igitur sui itineris causa, rediens, ecclesiam adeat, et cum breviter oraverit, exeat, et inclinato capite, fratribus et, si liceat, benedictione petita, mox ad priorem pergat, et ab eo itidem benedictione suscepta, quid fecerit et quid sibi de injuncto mandato contigerit, humiliter referat. Mane vero, sive post nonam, is qui de

A via venit accedat in capituli medio, et coram fratribus se corde, voce et actione peccasse pronuntiet, flexisque genibus, et corpore prostrato dicat: « Mea culpa, peccavi; » et fratres respondeant: « Parcat tibi Deus: » qui tam diu genua flectens hoc dicat et fratres hoc respondeant, quousque prælatus eum stare præcipiat et pro admissorum qualitate satisfactionis injungat sententiam, sive in psalmis, sive in jejniis, vel aliis aliquibus obedientiis, si priori placuerit. Quod ergo pro admissorum satisfactione sibi injungitur, qua hora vel quo tempore prior jusserit, impleat. Quod si perpauci psalmi sunt, mox ut de capitulo egreditur, antequam benedictionem petat, eorum numerum exsolvat. Quo persoluto, egrediens benedictionem more solito exquirat. Quodcumque ergo foras diriguntur, hunc modum in eundo et redeundo tenere debent.

CAP. XXVII. — *Qualiter fratres ad visitandos infirmos, ad concordiam faciendam, ad animas exhortandas, vel ad aliquod bonum disponendum, mitti debeant.*

Si autem fratres propter officium clericatus infirmos visitare, concordiam inter discordes facere, aut ad aliquem locum pro exhortandis animabus, vel rebus aliquibus in bono disponendis ire oporteat; de sapientioribus et sanctioribus, duos vel tres, aut plures, si necesse fuerit, præcipiat ire prælatus; ut quæcumque necessaria viderint, sancte et sapienter perficiant. Qui si longe pergere debeant, in eundo et redeundo, ut superius dictum est, faciant.

CAP. XXVIII. — *Si ad parentes ire oporteat.*

Si quem fratrum patrem, vel matrem, aut propinquos suos visitare prior, sive ex charitate, sive ex aliqua necessitate permiserit, tali eum magistro vel socio deputet, cujus præsentiam timeat, et cui reverentiam ferat; a quo et in cavendis custodiam, et in necessitatibus solatium, et in omnibus suffragium habere valeat. Quod si talis est persona, de qua nulla sit suspicio, sine magistro eum, non tamen solum, ire concedat. Nunquam enim frater aliquis solus, nec enim pueris, vel perversis hominibus associatus, ad aliquem locum, nisi sit firmissimus et in perfectione probatus, ire permittatur, sed socios bonos, et probi testimonii viros, si fieri potest, prior tribuat, cum quibus fratres secure mittantur. Qui euntes et redeuntes in benedictione petenda et satisfactione exhibenda, modum superius comprehensum servent et teneant.

CAP. XXIX. — *Quod fratres cum fratribus privata consilia facere non debeant.*

Si qui fratres cum quibusdam aliis fratribus, vel unus cum uno privata consilia facere præsumperit, exceptis priore, et præposito, ac presbyteris, quibus prior confessiones dandas instituerit, et semel, bis et ter commoniti non corriguntur, regulari correctione, velut ordinis prævaricatores, subjaceant.

CAP. XXX. *De carnali dilectione non habenda, et de disciplina taliter, vel aliter peccantium.*

Quod si quisquam in hoc sacro vestro collegio aliquem immoderate, et carnaliter dilexerit, ejusque causam diligentius quam aliorum curaverit, vel præ cæteris defendere, seu laudare contra ordinem præsumperit; vel puerum, sive juveniculum aliquem usque ad impudicum tactum insecutus fuerit, et hoc ad fratrum cognitionem pervenerit, multis, duris, ac patentibus verborum ac verberum correctionibus coarctatus, ac diuturnis jejuniorum, et orationum laboribus fatigatus, talem hujus offensæ disciplinam ad tempus sustineat, ut cæteri hoc excogitare pertimescant. Unde in conventu tanta debet semper esse custodia, ut pueri et juvenuli facile juvenibus non credantur, nisi illis quorum vita in omnibus invenitur probatissima. Si tamen, quod absit, quod cuiquam contigerit, et congregationi occultum fuerit, verum ad unius vel quorundam agnitionem pervenerit, hoc priori solummodo nuntiandum fore decernimus, ut per ipsum correptus, occultis medicinæ fomentis sanetur, qui occulte deliquerit. Si quis vero hoc, vel alio modo peccaverit et a nemine deprehensus fuerit, et ipse peccatum suum agnoscens, priori revelaverit, quia ipse se reprehendit et recognovit, levioris disciplinæ satisfactione sanabitur. Quod si verecundia ductus, vel terrore perterritus, priori hoc revelare noluerit, alicui presbyterorum, quem prior fratrum confessiones suscipere mandaverit, hoc manifestet, et secundum ipsius judicium de peccato suo pœnitentiam faciat. Et cavendum quod is qui sine omni accusatione peccatum suum manifestaverit, leviori; is vero qui accusatus non negaverit, aliquantulum majori; qui autem accusatus negaverit, cum tandem convictus, vel confessus fuerit, satis acriori vindictæ subjacere debet. Illa tamen peccata, quæ turpia sunt et obscœna, seu gravia, et quorum exempla multum officiant, nisi ad aures tantorum venerint, ut jam celari non possint, occulta satisfactione sanari debebunt. Quod si celari nequeunt, manifesta, ut jam dictum, curatione sanentur. Quæ autem levia sunt et minuta, atque aperta, et quæ omnes fere ex fragilitate frequentant, secundum præscriptum modum manifesta accusatione et satisfactione in capitulo emendanda censemur.

CAP. XXXI.—*De his qui voluerint sub habitu canonico arctiorem, vel solitariam vitam ducere.*

Si qui fratres sub eodem canonico habitu arctiorem, vel solitariam vitam ducere optaverint, prælatis suis devotionem propriam insinuare debebunt; quorum curæ et studio pertinebit qualitatem respicere personarum, ne illi forte hoc aggredi cupiant, qui ex debilitate naturæ, ætatis, aut diuturnitate consuetæ debilitatis, insuetum vigiliarum atque jejuniorum pondus portare non possunt. His ergo perspectis, illis quidem non interdicimus annuendum, qui cum velint et quærant, virium subministrante vigore hoc valeant. Verum si hoc Ecclesiæ

detrimentum, vel confratribus spirituale, vel corporale inferat damnum, consulimus penitus denegandum. Pro his itaque quibus erit hoc perpetim, vel temporaliter concedendum, habeatur in remotiori loco undique munita, et clausa ecclesia, circa quam fiant cellulæ, in quibus ii tales commorentur, secundum prioris jussum viventes et ejus in omnibus sequentes arbitrium.

CAP. XXXII.—*De virtute silentii.*

His ita præmissis, de silentio quidquid Domini concessu, fratres proposuerint, subjungamus. Non solum namque clericis, sed et Christianis laicis silentii virtus tenenda esset, nisi propria vel aliena necessitas, sive charitas corporalis aut spiritualis loqui compulerint. Cum enim cessante necessitate vel charitate verbum quis emittit, otiosum est quod depromit: a quo cavendum fore Dominus in Evangelio testatur, dicens: « De omni verbo otioso reddetis rationem in die judicii (Ephes. iv). » Quid autem sit verbum otiosum, Apostolus prohibendo exponit, dicens: « Inutilis sermo de ore vestro non procedat (Matth. xxii). » Quapropter ut ab illicitis abstinere possimus, a licitis quandoque cessandum est. Ad tollenda igitur de ore vestro verba illicita, justum est ut designemus certa loca et tempora, ubi et quando a licitis etiam, secundum propositum vestræ sanctitatis, abstinere debeatis.

CAP. XXXIII.—*Ut in ecclesia, refectorio et dormitorio silentium teneatur.*

In ecclesia igitur, cum ad divina officia peragenda intramus et stamus, et regularis usus, et majorum auctoritas, divini quoque officii reverentia debere teneri silentium insinuat. Idem etiam cum ad manducandum in refectorio, vel communitate bibendum; et in dormitorio cum ad simul dormiendum intramus vel stamus, regularis cautela monstrat esse teneandum.

CAP. XXXIV.—*Quod omni tempore, a vespere usque in mane cum ad capitulum veniunt, teneatur silentium.*

A vespertinis horis omni tempore usque ad alterum diem, cum mane fratres secundum morem de capitulo egrediuntur, summum silentium teneant. Æstivo autem tempore, id est a Pascha usque ad autumnale æquinoctium, ab hora sexta usquequo post nonam de capitulo egrediuntur fratres, itidem sileant. Hiemali vero tempore, id est ab æquinoctio autumnali usque ad Pascha, si bis fratres reficiant, ab hora sexta quousque post nonam de capitulo egrediuntur; si, semel quousque post nonam, non solum fratres, sed servitores pransi de ecclesia, et postea de capitulo egressi fuerint, silentium teneant. In Quadragesima tantum ab hora nona usquequo die altera solvatur capitulum, itidem teneatur silentium.

CAP. XXXV.—*Quod in quibusdam diebus extra dictum modum teneatur silentium.*

Præter hæc sanctitati vestræ statuere placuit ut in summis festis, toto die Parasceve, silentium in

claustrum non solvatur. In præcipuis quoque et popularibus festis, ac cunctis diebus Dominicis, omnes omnino, quousque de capitulo post nonam egrediantur, silentium tenent, nisi usus, vel ordo Ecclesiæ, charitas aut necessitas loqui compellat.

A CAP. XXXVI.—*Ut in tempore silentii in claustrum sine sono fiant omnia, absque inevitabili necessitate.*

Quoties in claustrum tenetur silentium, absque certa necessitate, sine sono legendum et psallendum; et quidquid ibi agitur, agendum est.

Explicit liber primus.

INCIPIIT PROLOGUS LIBRI SECUNDI.

His super quibusdam fratrum observationibus pertractatis, modum quoque binæ et unius refectiois, abstinentiam insuper, et usus carnis ac sanguinis, ovorum et casei, piscis et olei, atque vini, pulmentorum quoque qualitatem et numerum, certamque panis et vini mensuram. Quæ omnia, fratres charissimi, divina gratia inspirante, nobiscum tenere statuistis, scribere inter has alias vestri ordinis regulas procuravimus.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM. — *Quomodo vivendum sit inter octavas Nativitatis, Apparitionis et Resurrectionis.*

Ab ipsa Dominicæ Nativitatis, Apparitionis et Resurrectionis die usque in earumdem octavis, omne jejunium exclusistis, sed et carnem fratribus comedendam nequaquam interdixistis; exceptis quarta et sexta feria, in quibus tantum usum sanguinis non abstulistis.

CAP. II. — *Quomodo vivendum sit ab octavis Resurrectionis usque ad Pentecosten, et ab octava Nativitatis usque ad Epiphaniam.*

Ab octava vero Resurrectionis et Nativitatis usque ad Pentecosten et Epiphaniam, omne itidem jejunium abstulistis; exceptis illis diebus in quibus jejunandum fore, vel auctoritas præcipit, vel usus monstrat Ecclesiæ. Intra hos tantum paschales et natalitios dies, quarta et sexta feria ac sabbato, carnis esum, ut in aliis temporibus, abnegastis, sed sanguinis usum quarta feria et sabbato concessistis.

CAP. III. — *Qualiter vivendum sit ab ipsa die Pentecostes usque ad Nativitatem S. Joannis.*

Ab ipso die sancto Pentecostes usque ad Nativitatem S. Joannis Baptistæ, carnis usum et sanguinis dimisistis, et secunda, quarta ac sexta feria jejunandum proposuistis.

CAP. IV. — *Qualiter vivendum sit a Nativitate S. Joannis Baptistæ usque ad æquinoctium autumnale.*

A Nativitate autem S. Joannis Baptistæ usque ad festivitatem S. Matthæi, carnis et sanguinis usum quarta et sexta feria, ac Sabbato interclusistis, et sexta feria jejunandum statuistis.

CAP. V. — *Qualiter vivendum sit ab æquinoctio autumnali usque ad Kalendas Novembris, et ab octavis Epiphaniæ usque ad Septuagesimam.*

A festivitate S. Matthæi usque ad Kalendas Novembris, et ab octavis Epiphaniæ usque ad Septua-

B gesimam, secunda, quarta et sexta feria jejunandum indixistis; et eisdem feriis ac Sabbato, carnis et sanguinis usum interclusistis.

CAP. VI. — *Quod jejunandum sit a Kalendis Novembris usque ad Nativitatem Domini, et a Septuagesima usque ad sanctum Pascha.*

A Kalendis Novembris usque ad Nativitatem Domini, et a Septuagesima usque ad sanctum Pascha, usu carnis et sanguinis penitus intercluso, semel in die reficiendum devotio vestra firmavit.

CAP. VII. — *De jejunio Quatuor Temporum et vigiliarum.*

Quarta, et sexta feria, ac Sabbato Quatuor Temporum, et in vigiliis, aliisque jejuniiis antiquitus et universaliter institutis, sine dubio non solum canonicis, sed et omnibus Christianis jejunandum est; cæteris vero diebus atque temporibus, bis vobis in die reficiendum indulgistis.

CAP. VIII. — *De usu ovorum et casei.*

A Quinquagesima usque ad sanctum Pascha et ab Adventu usque ad Nativitatem Domini, et in cunctis legitimis jejuniiis, omni remota occasione, ovorum et casei usum penitus vobis abstulistis. Ab ipso autem die sancto Pentecostes usque ad Nativitatem S. Joannis Baptistæ, et a Kalendis Novembris usque ad Adventum Domini; et a Septuagesima usque ad Quadragesimam, quarta et sexta feria, ab ovis et caseo, nisi festum in novem lectionibus venerit, abstinendum censuistis.

D CAP. IX. — *Quæ jejunium occasione festi solvi debeat.*

His, fratres, superaddendum putavi, quæ et quibus ex causis jejunia solvi, et quæ semper inviolabiliter custodiri debeant. Omni tempore, die quo festum vel octavam in novem lectionibus celebramus, binæ refectiois usum nulla vetat auctoritas, exceptis legitimi jejunii diebus atque temporibus.

CAP. X. — *Si occasione festi alicujus, carnis et sanguinis usus reddi debeat.*

A prima Dominica post Resurrectionem usque ad Pentecosten, et ab octava Dominicæ Nativitatis usque ad Epiphaniam, et ab octava Epiphaniæ usque ad Septuagesimam, et a Nativitate S. Joannis usque ad Kalendas Novembris, si feria sexta festum, vel octava in novem lectionibus venerit, sanguinis usum non abstulistis; si autem secunda, vel quarta feria, aut Sabbato venerit, legitimis exceptis jejuniis, carnis usum concessistis, ut præmissum est.

CAP. XI. — *Quæ sint legitima jejunia.*

Tempora igitur legitimi jejunii sunt a quarta feria quinquagesimalis hebdomadæ, quæ dicitur Capitulum jejunii, usque ad sanctum Pascha. Quatuor tempora quoque et vigiliæ a sanctis Patribus statutæ; et si quæ alia perenniter tenenda, sancta indixit, vel indictura est quandoque Ecclesia. In quibus omnibus si festum in novem lectionibus venerit, celebrari quidem debet, sed jejunium solvi non potest.

CAP. XII. — *Quibus diebus a vino et pulmento simul, vel a pulmentis tantummodo, vini usura servata, abstinenceatur.*

Cum in omnibus legitimi jejunii diebus canonicis a vino et pulmentis abstinendum fore suaderet religio, et id loci hujus positio, et nostri temporis fragilitas in conventu posse servari non sinat, hoc rogamus et monemus, charissimi, ut his cura parcitate utentes, et vitium in nobis concupiscentiæ perimamus, et corporis vires sic sustentemus, qui ordinem nostrum plene servare, et in laude Dei ministerium et officium nostrum gratanter viriliterque implere possimus. In his tamen perpaucis diebus, id est in antiquitus et universaliter statutis vigiliis, et in sexta feria a Quinquagesimâ usque ad Pascha, et in sexta feria Quatuor temporum, a vino et pulmentis abstinendum censuistis, crudas tamen herbas et poma, si habeantur, indulsistis. In quarta feria autem Quatuor temporum et in sexta a Kalendis Novembris usque ad Natalem Domini, et in quarta feria totius Quadragesimæ et præcedentis hebdomadæ, pulmentis ablati vini tantummodo usum, cum pomorum et herbarum additamentis indulsistis.

CAP. XIII. — *De discretione habenda in reddendo vino, vel pulmento, et ex quibus causis discretio hæc fieri debeat.*

Discretionem tamen fieri in aliquibus horum non negastis, si prior forte necessarium viderit. Quæ si fiat die quo vinum interdictum est, vini tantummodo usum reddi sufficiat. Si autem fiat die quo, vino concesso, pulmentum intercluditur, unius pulmenti concessio sufficiat. Die vero quo vini et unius pulmenti usus conceditur, si oportuerit, addi et aliud pulmentum non negastis. Sunt enim dies quidam, in quibus unum solummodo pulmentum fratribus dandum censuistis: scilicet feria sexta a Pentecoste usque ad Nativitatem S. Joannis; et

a Septuagesima usque ad Quinquagesimam; et quarta feria a Kalendis Novembris usque ad Nativitatem Domini; et Sabbato Quatuor temporum. Hanc igitur discretionem in uno, vel in pluribus faciat, vel causa magni laboris, vel æstus aut frigoris major solito nimietas, vel præcedentis seu sequentis diei impletum, seu implendum jejunium, vel imminentiæ festivitatis laboriosæ, et optime exhibendum officium, vel paschalis, aut festivi temporis celebratio, vel nimia fratrum imbecillitas, sive advenientium fratrum necessaria charitas.

CAP. XIV. — *Si legitimi jejunii diebus festum novem lectionum veniat.*

Quod si festum populare in his diebus in novem lectionibus celebrandum venerit, vino et uno, aut si festum præcipuum fuerit, duobus vel tribus quadragesimalibus pulmentis uti concessistis.

CAP. XV. — *Quod cæteris diebus, duo fratribus pulmenta parentur.*

His igitur supradictis jejuniorum diebus exceptis, cæteris diebus, sive jejunii, sive binæ refectionis, si facultas suppetat, duo fratribus parentur pulmenta. Verum in præcipuis festivitatibus et summis solemnibus tria fratribus pulmenta, si fieri possit, præbenda statuistis.

CAP. XVI. — *De usu piscium et olei*

Esus autem piscium et usus olei nullo tempore nulloque die excluditur, quo alicujus pulmenti et vini usus conceditur

CAP. XVII. — *De mensura panis et vini, et de qualitate pulmentorum.*

Mensuram panis, et vini, ac pulmentorum æque fratribus minoribus et majoribus dandam, et usus regularium locorum indubitanter expostulat, et, ut credo, majorum sanxit auctoritas. Quamvis enim in apostolorum Actibus Lucas referat, dicens: « Distribuebatur autem singulis, prout unicuique opus erat (Act. ii), » hæc tamen par, et cunctis sufficiens est statuenda mensura; qua, etsi quibusdam superflua uti non licet, nisi in sufficientia. (S. Ben. Reg. cap. 30, et 40.) Quod autem minus egentibus vel plus abstinentibus residuum fuerit, hospitalis frater singulis diebus id pauperibus erogandum suscipiat. Diebus itaque jejuniorum singulis fratribus unam libram panis propensam, et tres vini; diebus vero binæ refectionis, panis unam et mediam, et vini quinque, sicut ipsi experti estis nobiscum, vobis visum est posse sufficere. Pulmentorum autem æqualitatem coquinæ hebdomadarii, si autem aliter nequeunt, pro arbitrio diligenter provideant. Si tamen alicui, vel per incuriam, vel jussu ex discretione aliquid plus, vel delicatius apponitur, nullus prorsus inde murmurare præsumat.

CAP. XVIII. — *De lectore hebdomadario.*

Lecturus per omnem hebdomadam frater (S. Ben. Reg. cap. 28), die Dominica expleta missa, adhuc presbytero altari astante accedat in medio, et inclinato capite dicat ter: « Domine, labia mea

aperies (*Psal. L.*), et cætera ejusdem versiculi. A Fratribus respondentibus, et post vicem tertiam *Gloria Patri* subsequentibus. Deinde presbyter præsentibus fratribus secundum morem, versiculos et orationem perficiat. Illic itaque per totam hebdomadam fratribus manducantibus et religiose silentium tenentibus, omni sono et murmuratione remota, divinas Scripturas perleat. Et post fratrum refectionem cum servitoribus pariter prandeat. Servitores igitur sic omnia omnibus submitrent, ut nullius necessitatis occasione aliquem prorumpere in vocem oporteat. Si quid tamen quærendum est, signo magis quam voce petatur; priori vero, vel cui ipse jusserit, aliquoties fratres reficientes pro ædificatione breviter et plane alloqui non interdicitur. Fratribus quoque sero ad collationem in capitulo convenientibus, idem lector de sanctorum Vitis et Patrum Collationibus lectionem semper redditurus est. Qui Sabbato cum in refectorio lectionem ad mandati charitatem sero perfecerit, adhuc fratribus sedentibus, ante prioris mensam accedens, reverentiam exhibeat. et sic lectionis suæ hebdomadam compleat.

CAP. XIX. — *De hebdomadarii coquinæ, et de mandato in Sabbatis faciendo, et de charitate exhibenda.*

Hebdomadarii vero coquinæ Sabbato congregatis fratribus in capitulo ad sonum tabulæ pro mandato faciendo (*S. Ben. Reg. cap. 35*), ii qui egressuri sunt, accedant in medio, et incurvati fratribus reverentiam exhibeant. Deinde per priorem vel vicem ejus fungentem, inchoatis antiphonis fratrum pedes abluant et abstergant. Ii vero, qui intraturi sunt, aquam ad lavandum deferant, et post abluionem projiciant. Deinde exeuntes, ante capitulum, aqua per alios fratres allata, et gausape porrecto manus abluant et abstergant. Post hæc qui pedes laverunt, aquas ad manus abluendum; qui vero detulerunt aquas, gausape afferant ad abstergendum. Fratrum ergo manibus ablutis, qui ingressuri sunt, accedant in medio, et incurvati dicant tribus vicibus: « Benedictus es, Domine Deus, qui adjuvisti me et consolatus es me. » Fratribus idem respondentibus, et *Gloria* post tertiam vicem subsequentibus. Deinde completa oratione secundum morem cum versiculis, in locis suis sedeant. Tunc qui intraturi sunt, in medium veniant et incurvati dicant, tribus vicibus: « Deus, in adjutorium meum intende: Domine, ad adjuvandum me festina (*Psal. LXXIX*), » fratribus itidem respondentibus. Completis itaque cum oratione versiculis, ibidem incipiatur lectio, sed in refectorio prius ex more a fratribus charitate exhibita compleatur, ut jam diximus. Verum in vigiliis summorum festorum, et in summis ac majoribus festis, si in Sabbato veniant, mandatum relinquendum: charitatis tamen usum et introitum et exitum hebdomadarios in his statuistis exhibendum. Præter hæc in summis et magnis so-

lemniis, eorumque vigiliis, charitatem sero ad collationem fieri proposuistis; ita ut per priorem in summis, per præpositum vero fiat in præcipuis. Et cavendum ut in festis ac vigiliis lectio ad dies eodem, et in Sabbatis ad mandati et diei Dominicæ mysterium, si habeatur, pertineat.

CAP. XX. — *De mandato in cæna Domini exhibendo.*

Cum itaque mandatum, ut diximus, in Sabbatis soleat fieri, in Cæna tamen Domini, ob reverentiam magistri nostri et Domini, qui die eadem id mandans exhibuit, honestissime ubique Ecclesia celebrandum summa devotione instituit. Quod vos sequentes charissimi in lavandis pedibus advenientium pauperum, et elemosynis dandis præcipite vobis per totum hunc diem vacandum censuistis: Vestris quoque laicis conversis post cænam in capitulo deductis, id idem per vosmet agendum, et in refectorio charitatem exhibendam statuistis. Post hæc mandatum clericorum die-eodem per priorem agatur et per præpositum. Cætera vero agantur pro ejusdem diei usu et ordine.

CAP. XXI. — *De vestimentis, calceamentis ac lectualibus fratrum.*

Vestimenta et calceamenta, necnon et lectualia, æstivo et hiemali tempore, quot et qualia sunt necessaria, vesterarius præbere fratribus summopere studeat. In quibus dandis, et loci situm, temporis quoque, et singularum personarum qualitatem prospiciat. In frigidis namque locis plura indumenta, in calidis vero pauciora sunt præbenda, et quæ nec nimio decore, nec insolita vilitate canonicum habitum dehonestent. In nostris igitur partibus, visum est vobis singulis fratribus singulas pelles agninas et singulas cappas, unum diploidem et duo paludamenta, duas interulas, duo paria femoralium, duo caligarum pro æstu et frigore competentium, duo pedulium, unum subtelarium posse sufficere. Habeant et in lectis culcitram, capitale, linteolum, cultram, et coopertorium ovinum, sive lineum. Habeant præter hæc singuli unam, vel, si fieri potest, duas cottas lineas, et singulas ovinas sive agninas pelliceas, si facultas suppetat et necessitas exigat. His igitur omnibus fratres pro necessitate et temporis qualitate tam diu utantur, quam diu in sufficientia necessitatis decenter aptari possint, ac reparari. Ille vero, cui ex necessitate ultra communem regulam, aliquid concessum tribuitur, non super hoc lætetur, sed doleat sibi infirmanti concedi per indulgentiam, quod firmioribus negatur ex regula. Quidquid enim prior cuiquam necessarium viderit, hoc sibi exhibere debet; quod alteri, si necessarium non esse perspexit, negabit, etiamsi ipse quæsierit. Hinc enim Lucas in apostolorum Actibus scribit, dicens: « Distribuebatur autem, prout unicuique opus erat (*Act. II*). » Singulis itaque, pro viribus, pro ætate, necessitate ac qualitate sua ministrandum est. Unde si prior, hac discretione perspecta, quibusdam aliter quam statutum fuerit fieri præcipiat, non inde sit in congregatione mur-

muratio, quia aperte divinæ legi est obvius qui vel invidia, vel gulæ illecebris, infirmorum consuetudinem exigit, quam sibi necessariam non sentit. His tamen qui ab hac infirmorum consuetudine valeant ad istam firmitatis virtutem consurgere, sed ut delicatius vivant se sic esse patiuntur, sine dubio et hic peccatorum cumulatur magnitudo, et illic pœnarum præparatur atrocitas.

CAP. XXII. — De ægrotantibus et morientibus.

Statuatur intra claustra canonicorum domus ad sustentationem infirmorum, ubi fratres congruenter necessitatibus eorum subministrare, et illos visitare, ac divinarum Scripturarum frequenti admonitione valeant consolari. Non tamen passim omnibus ad eos accedere licet, nisi his quibus a priore præcipitur; nec prior alios mittat, nisi qui vel eis utiliter ministrent, vel eos sapienter consolentur et ædificent. Illi ergo si febrem continuari, vel languorem crescere persenserint, tunc advocato priore, seu præposito et presbyteris, ad hoc officium deputatis, plenam de peccatis suis confessionem faciant, sicque præmissa de præteritis culpis secundum prioris iussum satisfactione, et in futuro sui emendatione, susceptaque ab omni conventu benedictione, et peccatorum absolute, fideliter per eos quibus injunctum est, custodiantur, ut eos in cunctis necessitatibus suis ministros aptissimos habeant; qui semel saltem in die cum visitantibus se fratribus confessionem faciant, atque orationis benedictionem ab eis semper exquirant. Quod si languor magisque increverit, per presbyteros aqua benedicta aspersis, oleo sancto perungantur, et Christi corporis et sanguinis perceptione muniantur. Fratres quoque studiose ac suppliciter pro eorum liberatione et absolute in communi Dei exorent clementiam. Quod si ad occasum venerint, item jactetur ibidem aqua sancta, adducaturque crucis signum. Cumque ab ipsis, si fieri possit, adoratum fuerit, ponatur, et maneat ibi usque ad eorum transitum; deinde assistentes fratres cuncta secundum ordinem officia peragant. Qui tamen obierint, loti vestiantur interialis, et super eos cottis lineis, pedesque induantur calceolis; post hæc involuti linteolis pro more ponantur in lectis. Cætera vero fiant de ipsis portandis et sepeliendis, et de officiis gerendis, sicut in ordine continetur. Quibus expletis, fratres eorum pœnitentiam intra septimum, vel trigesimum diem in missis, psalmis, elemosynis, sive jejuniis perficiant. De missis autem et psalmis intra centesimum vel annum cantandis, et de vigiliis exhibendis, ac de pauperibus ex eorum portiunculis pascendis, et de anniversariis celebrandis, ac deferendo ad tumulos, cuncta fiant, prout prior statuerit, vel usus, aut ordo docuerit.

CAP. XXIII. — De custodia eorum infirmorum qui inualescunt, et de medicina eis non neganda.

Si autem ægrotantes fratres inualescere cœperint, sic per eos, quibus prior injunxerit, usque ad sanitatis restaurationem custodiantur, regantur ac pa-

scantur, ut nullius rei indigentia et nullius necessitatis occasione murmurare valeant; ipsi tamen quæ haberi nequeunt, desistant penitus exigere. Quod si ea quæ noxia sunt requirunt, eorum voluntati nequaquam annuatur. Aliquando enim, ut dicit B. Augustinus, etiamsi noceat, prodesse creditur quod delectat. Qua in re pro infirmorum custodia etiam in talibus medici consulantur. Non enim medicinæ fomenta, quæ a Deo credimus esse concessa, infirmis neganda sunt, si administret facultas, cum tamen animarum medicina præcesserit. Nec minori cura custodiendi sunt infirmi tempore recreationis, quam tempore languoris; tunc enim custodiuntur ne pejorentur: nunc autem recreantur, ut meliorati in statum pristinum restarentur. Qui, ubi tempus restaurationis advenerit, præsentibus fratribus in capitulum veniant, et accedentes in medium accusent se super peccatis, et negligentibus, et ordinis corruptionibus, quæ omnia infirmitatis occasione contraxerint; et sic secundum modum superius descriptum, satisfactionis susceptæ sententia, ad propria loca, et fratrum societatem, ac ordinis observationem redeant. Si quis autem quietem, vel deliciosem vitam diligens, ad ordinis observationem venire distulerit, et hoc custodi in veritate claruerit, tam acri disciplinæ subiaceat, ut cæteri hoc agere pertimescant. Non tamen hæc ita dicimus, ut eos in ordinis observatione fratribus jungi velimus antequam valeant, sed ne vitium gulæ aut simulationis incurrant. Quapropter custos summopere studeat, ut si fieri possit, nec ante plenam valetudinem eos ad ordinis observationem redire, nec eos, ubi vere potuerint, hoc differre permittat.

CAP. XXIV. — De usu balneorum et sanguinis diminutione.

Si quibus fratribus balneorum, vel minutionis usus pro conservatione vel restauratione sanitatis necessarius fuerit, exhibendus est eis, etiamsi ipsi noluerint; quatenus per corporeæ salutis confirmationem fortiores inveniantur in omnem ordinis observationem. Si qui tamen hoc ex vitio, vel frequentius quam oporteat, quæsierint, nequaquam ejus majorum prudentia annuat. Minorum autem custodia sit usque in tertium hoc modo: Qui minuendi sunt post tertiam, vel Quadragesimali tempore post nonam minuantur. Die igitur illa, et nocte sequenti officiis interesse non compellantur; psalmos tamen aliquantos cantare moneantur. A prima autem diei secundi usque ad primam diei tertii, officia quidem audire, non tamen facere constringantur. Ast post primam diei tertii, in capitulum veniant, et pro negligentibus suis sese accusantes, satisfactionis sententiam suscipiant, et in ordines suos exinde redeant; at tamen usque in hanc horam pro facultate domus largioribus et valentioribus epulis pasti, vel in domo infirmorum, vel in privatis locis sub custode permaneant; usus quoque balneorum, si qua custodia necessaria fuerit, non negetur.

CAP. XXV. — *De senibus et itidem de infirmis.*

Statuatur et alia domus ubi senes maneant: cum jam et frigiditate naturæ, et debilitate nimia, servare communem regulam non permittuntur. Hi ergo pro ætate, pro necessitate et debilitatē a custodibus suis regantur, pascantur et sustententur; qui neque juniorum, neque vigiliarum regulæ, sicut nec infirmi, subjaceant; nec officii interesse compellantur, si nequeant; attamen psalmos cantare et orare moneantur. Quod si facultas suppetat, fiat ibi capellula inter domus utrorumque, ubi ipsi missas aliaque officia breviate, si priori placuerit, audiant.

CAP. XXVI. — *De pueris et adolescentibus, qui nutriuntur.*

Pueri vero et adolescententes qui in congregatione canonica nutriuntur et erudiuntur, sub uno conclavi, optimis deputati magistris, commorentur; a quibus sic arctissime constringantur, ut nemini eorum in aliqua parte divertere, vel alicubi, sine majoris custodia, liceat pergere. Qui omnes non solum discipuli, verum etiam magistri deputentur seniori probatissimo, qui eos otis vel confabulationibus vacare nequaquam permittat, sed in bonis moribus instruat, in sancta conversatione nutriat, in cunctis ecclesiasticis disciplinis erudiat, ut Ecclesiæ utilitatibus ipsi quandoque parere, et ad ecclesiasticos gradus digne valeant promoveri. Hi ergo semper divinis intersint officii, et in choro majoribus fratribus recti assistant, et ibidem tempore sedendi in subselliis suis sedeant, cunctaque secundum usum et ordinem faciant. In capitulo quoque cum fratribus conveniant, sed ingredientiæ statim cum seniore et magistris ad scholas properent, et quæ necessaria sunt, addiscere studeant. In refectorio quoque, quique in parte, et in loco suo erecti coram fratribus manducent ad mensam. In dormitorio etiam cum fratribus dormiant: ita ut eorum lecti, majorum lectis habeantur intermisti. In scholis itaque sint semper, cum silentium non tenetur; fratribus autem

A sub silentio manentibus in statuto loco claustrum sint sub senioris et magistrorum suorum custodia, omnem ordinem pro possibilitate sua servantes, et divinorum officiorum disciplinis ac sanctis lectionibus insistentes; attamen usque ad annos sexdecim juniorum regulæ non subjacebunt. In scholis item sint usque ad annos sexdecim: vel quousque hymnos, psalmos, cantum, et secundum usum Scripturarum optime legere didicerint. Exinde autem de scholis educti, cum fratribus, secundum ordinem quo in congregatione admissi sunt, maneant. Quod si prior in quadam claustrum parte scholas teneri congruum vel necessarium viderit, hoc ipse, quod magis expedire cernitur, nisi fratribus contrarium fuerit, faciat.

B

CAP. XXVII. — *Si qui artis grammaticæ disciplina erudiri debeant.*

Quod si prior aliquos horum, vel etiam majorum, ardentiores in Dei servitio, ac vera religione, et paratiores ad omnem obedientiam, et ordinis observationem, et ad adjuvandum fortiores, ad discernendum providiores, et fratrum animabus, ac corporibus utiliores esse in veritate perspexerit, et eos felicioris ingenii et prudentioris consilii veraciter cognoverit, si ipse justum judicaverit, contemptis libris turpibus et fallacibus, ad divinas Scripturas discendas et intelligendas, artis grammaticæ disciplina eos erudiri præcipiat. In his itaque personarum nulla fiat acceptio, sive perspectio; nisi Ecclesiæ, vel animarum suarum utilitas aliter deponat.

CAP. XXVIII. — *De laicis litteratis in grandiori ætate susceptis.*

Si quos viros litteratos in grandiori ætate fratres susceperint, et eos prior post primum, vel secundum annum in cantandi disciplina frustra laborare viderit, inutili labore sublevatos, eos ad alta adhibeat, quæ magis competunt, et fratribus sint utiliora.

Explicit liber secundus.

INCIPIT PROLOGUS LIBRI TERTII.

His igitur de variis canonicorum negotiis præmonstratis, horarum quoque canonicarum numerum atque mysterium, quas divino Spiritu afflati sancti Patres instituerunt, sicut a majoribus nostris didicimus, et usus habet Ecclesiæ, pluresque alias necessarias fratrum observationes, obedientiarum quoque locationes ac locorum susceptiones prosequamur.

LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM. — *De septem horis canonicis antiquitus statutis, et de prima novo tempore adinventis.*

Septem horas antiquitus statutas testatur David

B psalmographus, dicens: « Septies in die laudem dixi tibi (Psal. cxviii); » ut tot essent laudum exhibitiones in die, quot et ipsi dies. Nec enim vetustas me-

rebatur octavæ horæ habere celebrationem, quæ A nis laudibus et semper excoleretur officiis. Nam et non solum mortuorum perennem meruerat habere resurrectionem. Has ergo septem horas, id est vigilias matutinas, tertiam, sextam, nonam, vesperam et completorium, singulis diebus canonici debent, antiquorum sequendo vestigia, devotione nimia celebrare. Primam quoque, licet novo tempore sit statuta, non tamen debent minori devotione venerari. Has itaque octo horas Spiritus sanctus per antiquos et modernos Patres bene in Ecclesia diebus singulis celebrari instituit; ut quia dies decursione viginti quatuor horarum perficitur, singulæ tres horæ proprias laudes haberent, quarum exhibitione Trinitas sancta semper coleretur, et noster interior homo peccato cogitationis, locutionis et actionis semper purificaretur, quo et ipse dignius Trinitati adhærere mereretur. Quæ ideo ad octonarium surgunt, ut universalis resurrectionis gaudium præsignent: in quo a peccatis omnibus liberi iusius Trinitatis mysterium plenissima cognitione videbimus, et exinde cum ipsa sine fine gaudebimus.

CAP. II. — *De nocturnis vigiliis.*

Hæ igitur horæ certis diei horis ob certi causam mysterii celebrari statutæ sunt. Vigiliæ namque ideo in nocte aguntur, quia vastator angelus nocte pertransiens, Ægyptiorum primogenita percussit (*Exod. ix*), Israellem a dominatu eorum eripuit. Et Dominus Jesus Christus in nocte sævientium Judæorum est nequitie traditus. Christianus quoque populus in nocte Paschæ principaliter baptizatus ab animarum morte eripitur. Ne ergo Ægyptiorum periculis, et Judæorum nequitie misceamur, neve Israeliticæ liberationis, et nostræ per baptismum, Dominicæ quoque traditionis horam laudibus vacuum relinquamus, et cum Paulo et Sila nocturnæ laudis orationibus absolvamus (*Act. xv*); et ut vigilantes, si Dominus ea hora venerit, inveniamur, valde opportunum est, ut nocturnis horis exsurgentes, sacris orationibus et divinis laudibus insistamus. Quod se fecisse testatur David, dicens: « Memor fui in nocte nominis tui, Domine (*Psal. cxviii*). » Et paulo post in eodem psalmo: « Media nocte surgebam ad confitendum tibi (*ibid.*). » Et Isaias: « De nocte, inquit, vigilat spiritus meus ad te, Deus (*Isa. xxvi*). » Et Dominus ad nocturnas vigilias in Evangelio nos exhortans, dicit: « Beati sunt servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes (*Luc. xii*). » Et quod ipse verba confirmaret exemplis, testatur Evangelista: « Jesus erat in oratione pernoctans (*Luc. vi*). »

CAP. III. — *De matutinis laudibus.*

Matutinæ autem laudis officium, licet novo tempore primitus, et ut quidam ferunt in Bethlehemitico monasterio, ubi Dominus pro salute nostra de Virgine natus est, statutum fuerit, tamen omnibus Ecclesie consuetudinem cultus ejus gratanter sumit, et solemniter celebrat; quod a sancto Spiritu non dubitatur factum, ut hora illa, quam Dominus splendore suæ resurrectionis perlustravit, et qua nostræ gratiæ lux, et sol justitiæ fidelibus ortus est, divi-

nis laudibus et semper excoleretur officiis. Nam et ideo Dominus quasi in fine noctis, et in exordio diei a mortuis resurgere voluit, ut nobis patenter ostenderet, quod per Resurrectionem ejus, vetustatis caligo finem acciperet, et lux novitatis ac gratiæ, aditusque felicitatis æternæ inveniret exordium. Hoc etiam tempore, testante B. Isidoro, a fidelibus spes futuræ resurrectionis creditur, quando justis a morte quasi a sopore somni resurgentes æternæ lucis et felicitatis principio sicut sol fulgere incipient. Quod tempus, etiam apud antiquos venerationi fuisse testatur et ille vetus psalmographus, dicens: « In matutinis meditabor in te, quia fuisti adjutor meus (*Psal. lxxii*). » Et illud: « Prævenierunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua (*Psal. cxviii*). » Et alibi: « Repleti sumus mane misericordia tua (*Psal. lxxxix*). » Et illud: « Mane oratio mea præveniet te (*ibid.*). »

CAP. IV. — *De prima.*

Prima vero, licet novo tempore in Oriente apud monasteria Palæstinorum primitus statuta et inventa, tamen quia omnis eam suscepit Ecclesia, pro eo quod a Spiritu sancto non dubitatur adjuncta, summa pariter devotione et laudum exhibitione celebranda est. Quæ bene post solis ortum agitur, ut hora illa, in qua primo mulieribus Christi Resurrectio per angelos (*Matth. xxviii*), atque per mulieres apostolis nuntiata est (*Marc. xvi*; *Joan. xx*), non sit divinis laudibus et dignis officiis aliena. Et hoc satis videtur rationabile, ut prima hora diei divinis officiis et sanotis orationibus debeamus insistere, quatenus et eo quod de tenebris ad lucem venimus, Deo gratias referamus; et, ut ipse per totam diem corda, et corpora nostra in viam salutis et justitiæ dirigat, rogemus. Et quia omnis virtus, omnis sanctitas, omnis justitia ad laudem et honorem Dei, et in Jesu Christi nomine debet semper inchoari, recte dici, qua lucis operatio signatur, exordium laudibus divinis debuit consecrari. Et notandum quod Spiritus sanctus hanc horam non per apostolos, vel antiquiores Patres, non etiam per majorem Ecclesiam voluit statui, sed novo tempore per subjectos Ecclesiæ filios statuendam, mira piaque providentia reservavit, ut nobis videlicet innotescat Spiritum Domini hanc sibi virtutem reservasse, ut per quoscunque, et quandocunque inspirante eo, aliquid rectum et sanctum in Ecclesia statutum fuerit, non jam abiectione personarum, aut temporis novitate quisquam rejicere audeat, sed amorem inspirantis et statuentis Dei per hominem diligenter amplectatur, et teneatur.

CAP. V. — *De tertia, sexta et nona*

Horam tertiam, sextam et nonam Daniele etiam, et tres pueros supplicationibus Domino devovisse sacra testatur historia. Quorum imitatione nos his horis dignissimum est divinis officiis insistere, quamvis novo tempore et ob aliorum causas posteriorum, multo nobis sint celebriores. Denique horam tertiam sanctus Spiritus, quia tertia est in Trinitate persona, sua descensione celeberrimam

reddidit et laudibus divinis diguissimam fecit (*Act. A* 11). In qua descensione tantum sancti Spiritus gratiam adfuisse asserunt, ut omnium linguis omnes apostoli loquerentur, et unumquemque apostolum quacunque una lingua loquentem, omnium linguarum præsens diversitas simul intelligeret. Quatenus daretur intelligi quod Spiritus Domini sub unius Ecclesiæ gremio conjungeret et uniret, quos superbia diabolici spiritus in terris ædificatione diviserat. Bene etiam tertia hora Spiritus sanctus descendit, quia tertio tempore Christus omnem mundum innovavit, et suæ gratiæ luce perfudit. His etiam de causis sanctorum Patrum auctoritas hanc nostram præ omnibus aliis ad missas celebrandas statuit fore legitimam, in qua quia iterum peccavimus, iterum quasi Christi morte redimimur; et Eucharistiæ velut sancti Spiritus perceptione item innovati ad puram et novam vitam tertii temporis quasi altero Christi transitu spiritali operatione deducimur.

De sexta.

Horam vero sextam Christus crucifixionis suæ passione sacravit, et laudum exhibitione celebrem fecit. Et bene hora sexta pati Christus voluit, ut sexta ætate vitæ aditum per crucem et passionem cum nobis reservatum ostenderet, et hominem sexta die creatum, sed diaboli studio perditum, sexta hora, sextaque ætate sanguine proprio salvatum rediret.

De nona.

Horam autem nonam Christus ideo morte sua celebrem fecit, ut nos a morte redemptos ad societatem beatorum spirituum, qui novem ordinibus distinguuntur, reduceret. Qui bene sole ad occasum vergente moritur, quia infideles Judæi cum oriente solem justitiæ perdidit et ad tenebras peccatorum devenerunt. Hanc etiam horam Petrus et Joannes claudi sanatione sacrarunt. Hac insuper hora primitus in Cornelio via salutis gentilitati ostensa est (*Act. XIII*). Has igitur horas pro tantorum causa mysteriorum fideles Christi debent summa devotione venerari et dignis laudibus celebrare.

CAP. VI. — De hora vespertina.

Vespertinæ laudis officium, quod in fine diei et occasus lucis agitur, et veterum ritus sacrificiorum monstrat esse celebrandum, dicente David: « Elevatio manum mearum sacrificium vespertinum (*Psal. cxx*). » Vespere, mane et meridie narrabo nomen tuum. Et Dominus Jesus Christus, qui hora eadem cœnantibus discipulis sancti corporis et sanguinis sui communionem primitus tradidit et eam ex illo jam tempore perpetuo tenendam mandavit. Qui etiam post resurrectionem suam, hora eadem discipulis apparuit et eos ad credendum confirmavit. Proinde nos hora eadem Deo laudis officium offerre debemus, ut fine cujusque diei laudibus concelebrato, vitæ nostræ omniumque nostrarum operationum finem Deo mystica observatione consecremus, uti tantorum mysteriorum participes esse mereamur.

CAP. VII. — De completorio

Completorium autem dicitur, eo quod diurnos actus perficiat, et completis laboribus membra fessa in quietem resolvat. Qua hora merito divinarum laudum officia jubemur persolvere; ut videlicet quidquid in die carnis fragilitate attrahente peccavimus, earumdem laudum exhibitione mundetur; quatenus priusquam membra dentur sopori, in pectoribus nostris mundum Deo habitaculum præparemus. Quod se fecisse testatur David psalmographus, dicens: « Si ascendero in lectum strati mei, si dederò somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob (*Psal. cxxxii*). » Hac etiam hora Dominus Jesus post cœnam assumptis tribus discipulis in montem Oliveti ad orandum cœiit (*Matth. xxvi*), ubi ternis orationibus Patrem precatus est, quod eum a Judæorum insidiis nocte eadem positus dignaretur eripere. Non quod se minime eripiendum ignoraverit, sed ut nos suo confirmati exemplo hæc hora divinis laudibus insistamus, et ipsam Trinitatem voce et mente supplici deprecemur, quod nos a nocturnis hostis insidiis et illusionibus liberare dignetur.

CAP. VIII. — Unde horarum istarum officia conficiantur.

Ad harum ergo horarum laudes perficiendas assumuntur principaliter psalmi Davidici centum quinquaginta, et sex Veteris Testamenti cantica. Hymnus quoque trium puerorum, et tria evangelica Cantica, unum a Zacharia, alterum a Maria, tertium a Simeone edita, oratio Dominica, Symbolum apostolorum, litanix Græcorum, laus Hebraica, Trinitatis glorificatio, hymnus ecclesiasticus et horarum propriæ inchoationes. Præter hæc omnium canonicorum librorum Novi et Veteris Testamenti Scripturæ, homiliæ quoque et sermones sanctorum doctorum, Vitæ etiam et certæ passionis sanctorum. His omnibus adjiciuntur hymni Ambrosiani, invitatoria, antiphonæ, responsoria cum versibus suis. Responsoriola et versiculi, benedictionum insuper petitiones, et ipsæ benedictiones; certæ lectionem terminationes, gratiarumque et laudum exhibitiones, confessiones quoque peccatorum, et quædam supplicatio-num capitula de canonicis scripturis abstracta; salutationes insuper, et orationes earumque inchoationes, et certæ terminationes; responsio quoque hebraica, et ultimæ absolutiones. Hæc ergo omnia qualiter per singulas horas, dies, hebdomadas et tempora distinguantur, qualiterve agantur, usus monstrat Ecclesiæ. Horarum autem officiorum diversitas fit pro die festo, hora et tempore. aliter enim fiunt diebus ferialibus, aliter diebus Dominicis, aliter privatis festis, aliter summis præcipuis et popularibus solemnibus, aliter paschalibus temporibus, aliter quoque diebus intra octavas, vel intra suorum festorum continuationes conclusis. Verum in aliquibus horum plurima quorundam officiorum pro temporibus diversis et locis invenitur

varietas, quam in singulis partibus majorum Ecclesiarum, et rectior ordo, et usus edoceat.

CAP. IX. — *Quæ dicuntur festa privata, quæ popularia, quæ præcipua, quæ summa.*

Privata igitur festa illa dicimus, quæ cum a populis non custodiantur, a clericis tantum in tribus lectionibus celebrantur. Popularia autem, quæ a plurium partium populis custodita, ab eorundem locorum clericis in novem lectionibus excoluntur. Præcipua vero sunt, quæ ab omnibus populis Christianis et Ecclesiis catholicis ubique magna devotione celebrantur. Summa autem principaliter sunt quinque Christi solemnia, Nativitas, Apparitio, Resurrectio, Ascensio, Pentecostes. Quibus vestræ sanctitati ex devotionis proposito festum omnium Sanctorum, et præsentis ac principalis vocabuli, in quadam fere pari celebratione officiorum addere placuit.

CAP. X. — *De ordine lectionum totius anni.*

In Septuagesima ponunt Eptaticum usque ad quintum decimum diem ante Pascha. Quinta decima die ante Pascha, ponunt Jeremiam usque in Cœnam Domini. In Cœna Domini legunt tres lectiones de Lamentatione Jeremiæ: *Quomodo sedet sola civitas*; et tres de tractatu S. Augustini in psalmo sexagesimo tertio: *Exaudi, Deus, orationem meam eum deprecor*; tres de Apostolo, ubi ait ad Corinthios: *Convenientibus vobis in unum*; secunda: *Similiter postquam cœnavit*; tertia: *De spiritalibus autem nolumus ignorare, fratres*. In Parasceve tres de Lamentatione Jeremiæ, et tres de tractatu S. Augustini in psalmo sexagesimo tertio, et tres de Apostolo, ubi ait in Epistola ad Hebræos: *Festinemus ingredi*; secunda lectio: *Omnis namque Pontifex*; tertia lectio: *De quo nobis grandis est sermo*. In Sabbato sancto tres de Lamentatione, et tres de tractatu S. Augustini, et tres de Apostolo, ubi ait in Epistola ad Hebræos: *Christus assistens pontifex*. In Pascha Domini, homilias ad ipsum diem pertinentes. Infra hebdomadam homilias. In octavis Paschæ ponunt Actus apostolorum, et Epistolas canonicas, et Apocalypsim usque in octavas Pentecostes. In octava Pentecostes ponunt Regum et Paralipomenon usque ad Kalendas Augusti. In Dominica prima mensis Augusti ponunt Salomonem usque ad Kalendas Septembris. In Dominica prima Septembris ponunt Job usque in medium Septembris; ibi ponunt Tobiam, Judith, et Esther, et Esdram usque ad Kalendas Octobris. In Dominica prima mensis Octobris ponunt librum Machabæorum usque ad Kalendas Novembris. Hinc ponunt Ezechiel, et Daniel, et minores prophetas usque in Adventum Domini. Dominica prima de Adventu ponunt Isaiam usque in Natalem Domini. In vigiliis Natalis Domini legunt tres lectiones Isaïæ: *Primo tempore, Consolamini, Consurge*. Deinde sermones et homilias ad ipsum diem pertinentes. In festivitate sancti Stephani, sancti Joannis, sanctorum Innocentium, sancti Silvestri, sermones ad eosdem dies pertinentes. In octava Na-

alis Domini homilias de ipso die. In Dominica prima post Natalem, ponunt epistolas Pauli usque in Septuagesimam. In Epiphania lectiones tres Isaïæ, *Omnes sitiennes, Surge, Gaudens*. Deinde leguntur sermones, vel homiliæ eidem diei pertinentes.

CAP. XI. — *De ordine missarum.*

Legitima hora missarum est tertia, atque nona. In omnibus namque legitimis jejuniis missa hora nona, cæteris vero diebus hora tertia, secundum usum et ordinem celebranda est. Nam quod post nocturnas Dominicæ Nativitatis vigiliis, et quod Sabbato sancto in exordio paschalis noctis, et quod diebus Dominicis ac majoribus festis, quodque diebus ferialibus mane pro defunctis ante primam, vel post primam, et quod quandoque legitimis jejuniis mane, vel apud quosdam hora tertia cantatur, ob certæ necessitatis vel mysterii causam, fieri non dubitatur. Aliis autem horis, licet missa non inveniat in canonibus statuta, usus tamen Ecclesiæ habet, missam ab ortu solis usque ad tertiam, et a nona usque ad vesperam posse pro necessitate celebrari. Diebus ergo Dominicis et summis festis, propriæ quæ habentur missæ cantari debent. In festis vero præcipuis, popularibus et privatis, si propriæ habentur missæ, cantentur; si vero propriæ non habentur, de communi convenientia dicantur. In legitimis quoque jejuniis propriæ habentur missæ, quas cantare debemus exceptis paucis vigiliis, in quibus de communi convenientia missæ cantantur. Infra octavas etiam summorum, sive ut quibusdam placet, præcipuorum festorum, missas de eisdem festis plurimorum usus assueverat agendas. In hebdomada tamen Paschæ et Pentecostes, propriæ quæ habentur missæ cantentur; cæteris vero diebus dicatur missa præcedentis Dominicæ; tamen si feria quarta aut sexta habentur propriæ missæ, vel epistolæ, aut evangelia, dicantur. Missam quoque pro defunctis mane vestro conventui semper fore dicendam statuistis, exceptis Dominicis, et festis in novem lectionibus celebrandis et diebus inter octavas summorum festorum conclusis. Præter hæc in omnibus summis festis, et in illis præcipuis de quibus duæ missæ habentur, mane ante primam missam in conventu cantandam statuistis. Verum in aliis præcipuis, cunctisque popularibus festis, ac diebus Dominicis, ac legitimis jejuniis, missam his astantibus clericis vel laicis, qui ex qualibet causa hora tertiâ vel nona ad missam non possunt occurrere, canendam disposuistis. Missæ igitur omnes, quas in conventu decrevistis esse dicendas, si facultas suppetat, semper cum officiis suis secundum usum et ordinem Ecclesiæ, ac temporis congruentiam, diacono et subdiacono ministrantibus decantentur.

CAP. XII. — *De hora collationis.*

Hora collationis, cum dies longi sunt et noctes breves, circa solstitium æstivale, agatur temperius, id est, solis adhuc radio apparente. Cum vero dierum brevitatis noctes fecerit longiores, agatur tar-

dus, id est cum lux diei tenuata legendi facultatem tollere cœperit. Quæ tantum hora ordinatim augeatur et minuatur, id est secundum augmentum vel decrementum dierum ac noctium. Verum quando mandatum agendum, et quando aliqua præcellens solemnitas imminet, in qua tempestivius solito surgendum sit, ipsa collationis hora solito agatur temperius.

CAP. XIII. — *Qua hora noctis vigiliæ agere debeamus.*

Omni tempore in quantum servari potest, diebus ferialibus, transactis duabus partibus noctis, tertia adhuc restante ad vigiliarum officia peragenda surgendum est. In diebus autem Dominicis, aliisque solemnibus pro usu, pro modo quoque et quantitate officiorum surgendum est; quatenus omni die festivo et feriali tempore, suo cuncta divina officia modo debito, peragi valeant. Æstivo tamen tempore pro parvitate noctium lectiones in nocturnis vigiliis breviantur; hiemali vero pro earum longitudine lectiones prolongandas censemus, nisi quandoque pro importabili nimietate frigoris brevientur.

CAP. XIV. — *Quo ordine vel tempore agantur matutinæ et ceteræ horæ.*

Peractis autem vigiliis omni tempore, tacto, si liceat, signo, matutinæ laudis agantur officia. Prima vero, tertia, sexta, nona, vespere et completorium pro usu et ordine competentibus horis, per singulos dies gerantur et tempora; ita tamen ut in his et in omnibus semper eorum quæ instant, necessitas dierum quoque et officiorum quantitas prospiciatur et qualitas.

CAP. XV. — *De his quæ in capitulo agenda sunt vel dicenda.*

Cum fratres post primam, in capitulo mane conveniunt, lector petita benedictione, mensis terminum ætatem lunæ, feriam sequentis diei et festa more solito pronuntiet. Quibus pronuntiatibus fratres consurgant, et finitis solitis ejusdem horæ versiculis, iterum sedeant et lectionem de canonicæ vitæ institutionibus, sive de festo ejusdem diei, si summum vel præcipuum fuerit, audiant. Quæ finita, lectiones et responsoria sequentis diei lector singulis singulis fratribus assignans, pronuntiet. Deinde prior petita benedictione a fratribus, dicat quidquid necessarium viderit, vel in exhortandis animabus, vel in ipsius Ecclesiæ rebus locandis, aut aliquibus canonicis negotiis pertractandis; nullusque ibi, excepto priore et præposito, loqui præsumat nisi jussus, aut interrogatus, sive erectus. Et cum unus ibi loquitur, cæteri taceant et loquentis verba ad finem usque intendant. Si quis autem fratrem suum in sancta professione transgressionis culpam incurrisse cognoverit, regulari more ex charitate consurgens, humiliter proferens, dicat: « Ille frater noster contra ordinem fecit; » cujus vocem accusati mox sequatur erecto, in mediumque accessio; tum ille culpa ejus nominatim expressa sedeat; iste vero terræ prostratus dicat: *Mea culpa, peccavi.* Et fratres

respondeant: *Parcat tibi, Deus;* quod ille se erigens, iterumque prosternens, atque eadem proferens tandiu faciat, donec prior eum stare præcipiat, et sententiam satisfactionis injungat, certamque ei horam vel diem assignet, qua ipse inunctionis debitum perfecisse debeat. Hæc autem eadem fieri post nonam, si in capitulum conveniatur, non interdiximus, cum priori placuerit. Hunc itaque modum satisfactionis accusati, vel per se confessi, semper tenere debeant.

CAP. XVI. — *De summis festis in capitulo runtiandis, et de confessione ac remissione vicissim danda.*

Summa autem festa cum venerint, quinto vel quarto antea die, peractis prius omnibus quæ in capitulo gerenda mane post primam jam scripsimus, quidam de fratribus, cui prior injunxerit, accedat in medium et, petita benedictione, dicat: « Quinto vel quarto die proxime futuro, fratres charissimi, illam festivitatem Domini nostri Jesu Christi celebraturi, sanctificamini, et estote parati. *Tu autem Domine,* etc. Fratribus itaque mediocri voce *Deo gratias* respondentibus, subjungat idem lector secundum quod a præposito statutum fuerit; qui fratres invitatorium, lectiones, responsoria et quæque alia in officiis necessaria, dicere, cantare vel legere debeant. Quibus pronuntiatis fiat omnium excessuum patens confessio, quam pœnitentiæ et satisfactionis sequatur inunctio, ante festi ejusdem celebrationem, si fieri potest, implenda. Si quis tamen aliquid private confiteri voluerit, confiteatur priori sive presbyteris per priorem ad hoc officium deputatis. Remissionem quoque fratres sibi invicem, et omnibus absentibus, qui offendere voto et absolutione, qua possunt, exhibeant. Quod satis esset laudabile, et ordini congruens, si etiam in singulis Sabbatis et præcipuorum festorum vigiliis fieret. Cantaturi igitur et lecturi, his vel aliis diebus quibuslibet, quæ cantanda sunt et legenda, prævideant; etsi necesse sit aliquid in his quærere, certæ personæ a priore designentur, a quibus licita hora hoc exquirere debeant, quique id eis humiliter et studiose exhibeant.

CAP. XVII. — *De plurimis fratrum orationibus et observationibus.*

De ternis vero orationibus nocte ante vigiliæ, mane ante primam, sero post completorium, et de precibus post matutinas et vespere agendis; de canticis graduum dicendis, de matutinis quoque et vespere sanctorum; de horis sanctæ Mariæ, si fraterna devotio habeat; de vigiliis, matutinis, missis et vespere pro defunctis exhibendis; de psalmis pœnitentialibus mane dicendis; de aliis psalmis post horas cantandis; de ordine præterea intrandi ecclesiam vel capitulum, et exeundi; de ordine cundi, standi, loquendi vel silendi in claustris; de ordine communiter dormiendi et surgendi; communiter edendi et potandi; de præparatione ministrorum qui ad missam servituri sunt; de lavandis manibus

et capitibus pectinandis; de signis tangendis et tabulis; de significantis horis divinis; hora quoque collationis et refectiois; de vicaria fratrum subministracione; de ordine Dominicalium vel quarumcunque processiois; postremo de omnibus intra ecclesiam et fratrum officinas agendis, quæcunque necessaria sunt, usus et ordo vel institutio insinuet majorum.

CAP. XVIII. — *Quod prior super his omnibus debet esse sollicitus.*

Cum sit prioris proprium cuncta interiora et exteriora per se et per alios semper inquirere, inquisita perspecta subtiliter discutere, discussa sapienter tractare, statuenda statuere, facienda imperare, vitanda negare, quid cuique congruat, loqui singulis, prout opus fuerit, subministrare; corrigenda quæque sapienter corrigere; peccantibus pro modo culpæ, modum etiam satisfactionis injungere; ut nec asperitas quemquam ab emendatione retrahat, et lenitatis nimietas neminem invitum solvat; et si foris aliquando necesse sit asperitatem monstrare, intus tamen in animo semper servare humilitatem. Lectioni cum sibi vacat insistere, orationibus incumbere, fratres in unum collectos sanctarum Scripturarum sæpe fluentis irrigare; de vita et moribus clericorum, et proprii ordinis observatione frequenter instruere, virtutes et exempla sanctorum eis ad imitandum proponere; peccantes pœnarum supplicio enumerando terrere, bene agentes ad desideria percipiendæ felicitatis accendere; singulis quibusque advenientibus pro suis necessitatibus et personarum qualitate, si facultas suppetat, subministrare: postremo, confratrum omnium animarum et corporum vigilantissimo studio curam gerere, et omnes res Ecclesiæ, mobiles et immobiles, spirituales et corporales custodire, regere atque disponere, et cunctis cunctas necessitudines et congruentias subimplere. Et cum unus homo tanta portare non possit, necesse est ut sub ipso aliorum statuatur personæ, quibus onera divisa portari et omnia necessaria congruenter fieri valeant. Siquidem Moyses cum totius Israelis onus regiminis portare non posset, consilio etiam incircumcisi hominis, viros ex omni Israel prudentes elegit, quos super populum tribunos, centuriones, quinquagenarios et decanos ad finiendas lites et disceptationes tollendas constituit, majora sibi tantummodo finienda reservans. Hoc ergo, charissimi, exemplo commoti, in prioris auxilium ex prudentioribus viris personas prudenter eligendas statuistis; qui onera singula interius atque exterius ad animarum et corporum necessitatem supplendam, ad ordinem quoque observandum, pertinentia levius divisa portarent.

CAP. XIX. — *De præposito.*

Eligendum itaque de confratribus virum unum censuistis, fratres charissimi, qui sit voluntate purus, sermone discretus, actione sanctus, ordinis scientia et observatione præclarus, et si fieri potest, divinarum Scripturarum sufficienter imbutus noti-

tia; quem patientiæ virtus, charitatis dilectio, vitæ quoque perornet religio; qui cæteris sub priore præpositus, prælationis suæ in gerendis officiis, in fratribus regendis et custodiendis, in ordine servando et regula pervigilem gerat custodia. Hic ergo officiorum qualitatem, usum et ordinem, singulasque varietates fratres edoceat; hic solita officia designari in tabulis, secundum usum et ordinem, postmodum in capitulo coram fratribus pronuntianda præcipiat; pulmenta quoque fratribus præparanda, et quæque illis apponenda coram hebdomadariis et cellarario statuat. Vestimenta autem et calceamenta ne dari differantur tempore necessario studeat; singulorum quoque obedientias intus et foris, si juste regantur, regulariter impleantur, provideat. Omnium ergo interiorum et exteriorum curam sub prioris consilio et jussione habeat, et quæcunque necessaria sunt, ipso absente dicat et faciat, majoribus tamen negotiis prioris iudicio reservatis; cætera autem omnia hujus officio pertinentia, et hic nominatim non expressa, usus ipse et ordo edoceat. In quibus omnibus sic sui utatur jure regimini, ut a Domino justitiæ præmium consequatur gloriæ.

CAP. XX. — *De minoribus præpositis statuendis, seu magistris, et disciplina peccantium.*

Statuat quoque præter hunc prior sub isto ad fratrum custodiam, et alios magistros sive præpositos, si necessarium viderit, quibus singulis proprium locum assignet in claustris, ubi ipsi residentes, fratres sibi commissos hinc inde statutos in bono nutrant, in sanctis moribus instruunt, et eos lectionibus, hymnis, canticis aliisque ecclesiasticis doctrinis, sive utilitatibus incumbere, in loco stare et proprium ordinem servare compellant, et a suis oculis nullatenus eos sine certa necessitatis causa separari vel abire permittant. Postremo eos non solum ab opere perversitatis et malitiæ, sed ab usu otiosæ loquacitatis immunes custodiant, et in omni religione sanctitatis et honestæ gravitatis perfectos exhibeant. Quibus, si quæ necessaria fore perceperint, hoc priori, sive præposito innotescant, quatenus si facultas suppetat, eorum omnis impleatur absque dilatione necessitas. Si quos autem de sibi commissis vagos, vel otio aut inutili loquacitate vacantes, vel ordinem proprium servare nolentes, vel suis prælatis inobedientes esse perspexerint, et eos semel, bis, et ter commonitos emendare nequiverint, tunc ipsos corrigendos præposito præsentent. Quos itidem præpositus semel, bis, et ter commonitos, si nequaquam emendare poterit, coram fratribus in capitulo representet. Quod si se nec per priorem correxerint, omnibus supponantur et ab omnibus injurientur; postremo fraterno consortio et communione privati, jejuniis macerentur: et si personarum patitur qualitas, verberentur. Si vero nec sic emendantur, in carcerem jejuniis longis castigandi retrudantur, vel majoris Ecclesiæ sive episcopi iudicio dimittantur. Hi ergo, qui dimissi, vel in carcerem retrusi fuerint aut clam per

se recesserint, si quando pœnitentia ducti satisfactionem promiserint et veniam postulantes impetraverint, primo quidem per longum probentur exterius, et si vere apparuerint pœnites, in infimo saltem loco quandoque suscipiantur interius. Hunc modum correptionis, fratres charissimi, non solum in clericis, verum etiam in professis laicis tenendum, vestra charitas censuit.

CAP. XXI. — *De obedientias tenentibus, sive suscipientibus.*

Qui vero obedientias domus pro fratrum utilitate atque servitio susceperint, sub prioris et præpositi cura ac potestate permaneant. Et quidquid eis ipsi, vel ipsis absentibus, alii prælati suppletentes vices eorum mandaverint, sine dilatione observent et impleant. Si quid autem admiserint, secundum prioris jussum et ordinis usum, ad culpæ modum satisfaciant. Qui vero superbi, aut negligentes, aut avari, seu prodigi; susurrores, aut fures, vel quoquo modo rei Dominicæ vastatores inventi fuerint, aut sibi præsentium mandata contempserint, vel aliquid alicui, quod dare debuerant, ex odio subtraxerint, vel quidquam contra usum et ordinem gratiæ singularis amore, quod non erat opportunum tradiderint, prior eus a suis officiis removeat, et injuncta illis pœnitentia, et satisfactionis sententia, alios in eorum locis subroget, qui hæc vigilantius puriusque peragentes, Christo et confratribus suis fideliter administrent. Ad porrigenda igitur singulis fratribus intus necessaria, quidam ex valentioribus et prudentioribus fratribus eligantur viri, quorum unus sacrarium, alter cameram, tertius cellarium, quartus rectorium, quintus vestiarium regenda ac custodienda suscipiant. Quicumque ergo ad aliquam harum vel similium obedientiam suscipiendam accesserit, veniat in medium capituli, et prostratus incipiat psalmum: Deus, in adiutorium meum intende (Psal. lxxv); quem cum fratres compleverint, cum oratione Dominica, et capitulis, atque oratione competenti surgat, et genibus flexis suscipiat de manu prioris regulam, vel alium libellum, sic dicentis: « Nos hujus obedientiæ curam atque laborem ad salutem animæ tuæ, in pœnitentiam et remissionem peccatorum tuorum ex fratrum consensu, pro charitate te ferre præcipimus. » Et exinde ejus obedientiæ curam summa industria, prudentia et consilio gerat atque perficiat. Quibus vero hæc tales obedientiæ pro aliqua offensa auferuntur, vel qui ab eis voluntate prioris sublevantur, prostrati in medio accusent se super omnibus quæ in his subministrandis admiserunt, incipientque psalmum quinquagesimum, quem dum fratres perfecerint, cum oratione Dominica, et capitulis, atque oratione competenti, assurgant, et quantitatem pœnitentiæ, quam prior injunxerit, hilari animo suscipiant, et susceptam intra jussum tempus perficiant.

CAP. XXII. — *De sacrista.*

Ad sacristæ igitur obedientiam oratorium, sacrarium, armarium, et omnia quæ in eis facienda sunt

vel reponenda, cunctaque necessaria vel congruentia pertineant. Hic ergo oratorium pro usu et ordine mundet, illuminet, custodiat, et competenti hora claudat atque aperiat, nihilque ibi indecens agat aut recondat, vel agi aut recondi permittat; dicente Domino: « Domus mea domus orationis vocabitur (Matth. xxi). » Oleum autem sanctum, corpus Domini, capsas cum sanctorum reliquiis, in ecclesiis post se consistere nemo dubitat. Alia quoque minuta, si ecclesiastica, et nihil indecorum præsentia; et divinis obsequiis quotidie necessaria esse non reprobamus, si oporteat. Chorum vero tanta vigilantia, si fieri potest, semper sacrista custodiat, ut nulli inde exeundi aut intrandi locus pateat, nisi quis orationis aut devotionis causa, vel offerendæ oblationis aut Eucharistiæ sumendæ, seu fraternitatis clericorum percipiendæ humiliter intrare quæsierit. Ad missarum vero solemniam presbyter ante ostium chori populorum oblationes suscipiat, ibique eis Dominici corporis ac sanguinis mysterium tradat. Quod si populus magnus fuerit et ad altare accedere voluerit, non prohibeatur. Verum clericis adhuc in choro residentibus, ad altare mulieribus aditus, si fieri potest, non concedatur. Quidquid ergo in cera, oleo et incenso aut vestibus ad usum altarium, vel ministrantium necessarium fuerit oblatum, sacrista ad supplendam obedientiæ suæ necessitatem, in sacrario reponenda suscipiat. Altarium autem, vel altaribus ministrantium, vestimenta, ornamenta, cunctaque prorsus ecclesiæ utensilia in sacrario teneantur clausa atque recondita; quæ quidem partim diebus certis, partim singulis, hora statuta, sicut necessarium fuerit, et ordo atque usus poposcerit, a sacrista ministrantibus aliisque fratribus his opus habentibus assignentur, quæ expletis officiis cuncta subtiliter requisita, denuo suscipiat reponenda. Præter hæc, libros quosque sacrista sub sui custodia clausos in armario habeat, et quos in ecclesia fratribus in officiis necessarios scierit, ipse apponat, ipse denuo et reponat. Quos vero in claustro fratribus noverit opportunos, ponat in loco statuto, de quo fratres quos voluerint libros accipiant, et in quo post horam eos reponere debeant, a sacrista item suscipiendos et recondendos. Quidquid ergo ad libros scribendos seu aptandos vel reparandos necessarium fuerit, apud se sacrista habeat, ut, et qui non habentur libri, fieri; et qui habentur, aptari seu reparari semper valeant. Studeat præterea sacrista summpere, ut horas canonicas tam in die quam in nocte sic discrete secundum usum et ordinem, et prælatorum arbitrium, pro temporis qualitate, pro diei celebritate, pro officii quantitate significet, ut omnia necessaria congruenter fieri valeant. Hic etiam dormitorii illuminandi, claustrum mundandi, et capituli, et omnia mandatis agendis necessaria consecrandi curam habere debet. Hæc igitur omnia sacrista provideat, et quæque his vel in his necessaria usus, vel ordo, aut majorum documenta monstraverint, summa semper industria tempore suo sapicu-

ter efficiat. Quæ cuncta si sacrista solus portare nequiverit, adjuutores ei prior dare debet, per quos ejus onera divisa levius cuncta portari valeant, et impleri.

CAP. XXIII. — *De camerario.*

Camerarius itaque habeat loca firma clausione munita, opportuna ostia et fenestras, unde his qui intus vel foris sunt necessaria ministrentur, habentia; ubi aurum, argentam ferrum, æs, omniaque metalla, et universa numismata undecunque advenientia et cuncta quæ fiunt, corporeis officiis interiorum et exteriorum ex his necessaria fieri omniaque vasa manualia, lapidea, fictilia et lignea, interioribus item et exterioribus officiis deputanda, plura, et si fieri potest, multiplicia teneantur recondita. Omnia igitur horum quæcumque fratribus ad peragenda sua officia intus vel foris necessaria fuerint, omni procul dilatione ac murmuratione remota, libens camerarius præbeat, vel perpetim, si oporteat quotidianis usibus relinquenda, vel si necesse non est, iterum ad se, expletis operibus, reducenda. Quæcumque autem de rebus sibi commissis quotidianis usibus intus vel foris necessaria fuerint, sic distribuantur ab eo ut jam ad ipsorum custodiam, quibus dantur, pertineant; quæ vetustate consumpta cum nova iterum dantur, camerario, si sint utilia restituantur, vel reparanda, vel ad aliquem usum habenda, ne de rebus ecclesiæ, quod prodesse potest, aliquid pereat. Quod si qua fuerint perdita, vel casu fracta, et non reparata, pro his alia tribuantur; verum ii, quorum culpa fracta, aut perdita fuerint, secundum prioris iudicium, digna satisfactione pœniteant. Si quid autem in aliqua obedientia defuerit, iste si habeat vel habere valeat, aut dato aut pretio supplere debet. Camerarius igitur cuncta sibi pertinentia interioribus et exterioribus officiis necessaria, vel propriis expensis facta vel pretio comparata semper habere se studeat; quatenus nullo unquam tempore cujusquam occasione necessitatis a sui ordinis observatione et divini cultus servitio fratres se subtrahere valeant.

CAP. XXIV. — *De cellerario.*

Sint et cellaria intra claustrum mœnia constituta, refectorio, coquinæ et pistrino, in quantum fieri potest, propinqua, ubi fratrum cuncta esui vel potui necessaria sub clave reposita maneant, cum omnibus vasis et utensilibus, quæ sunt his reponendis ac præparandis necessaria. Talis itaque a prælatis eligatur cellerarius, qui sit vir prudens, charitate, humilitate et patientia plenissimus, non avarus, non prodigus, non violentus, non edax nimium, non superbus, non tardus, sed moribus honestus, ac Deum timens, vitiis carens, virtutibus hærens, justo nec largior, nec tenacior; qui stipendia fratrum fideliter servet et cura vigilanti dispenset; qui nec verborum asperitate vel tarditate, nec rei dandæ diminutione vel dilatione, nec turbidi vultus ostensione fratres in administrando conturbet. Omnibus ergo dulcis appareat et quosque ad se venientes benigne susci-

piat, et cuique, prout opus viderit, subministret. Eos vero, quorum necessitati nequit satisfacere, dulcibus verborum consolatione studeat refovere. De infirmis etiam sit sibi cura non modica, ut quidquid eis ab illorum custodibus petitur, si habeat vel habere valeat, sub festinatione tribuat; et si certa ad hoc persona statuta non fuerit, coquis præcipiat ut pro velle et necessitate infirmantium et custodum jussione hoc celeriter et aptissime præparent. Coquina ergo et pistrinum sibi invicem sint contigua, et refectorio propinqua; et cum omnibus vasis et utensilibus suis sub cellerarii custodia deputata. Injungendum igitur est a prælatis, coquis atque pistoribus, ut ipsi per omnia cellerario obediant, et ei de omnibus rebus sibi commissis rationem reddant; a quo etiam quæcumque sibi necessaria exigant atque accipiant. Cellerarius itaque frequenter eos moneat, et artis suæ officia diligenter edoceat, ipsisque abundanter elaboret ostendere, quam gravis culpa sit res Ecclesiæ per negligentiam perdere, seu furtim, quod omnium nequissimum est, diripere. Coqui autem pervigili cura omnia, quæ fratrum esui sunt necessaria, præparent, et ea mundissime ac accuratissime peragant pro jussu cellerarii et fratris hebdomodarii. Cellerarius itaque, cui hæc omnia commissa sunt, vasa, armamenta, seu utensilia pistrini, coquinæ et cellarii, si perdantur aut fragantur, seu veterascant, restaurare et innovare per camerarium, reparare etiam per seipsum, si potest, studeat. Coqui igitur et pistorum propria loca pistrino et coquinæ contigua habeant, ubi de officiis suis alterutrum se juvent, et ubi simul manducent ac maneant, et cuncta ad se pertinentia peragant.

CAP. XXV. — *De refectorio et refectorario.*

Refectorium quoque fratrum deputetur cuidam, qui id ovanter suscipiat, susceptum diligentissima cura custodiat. Fiant ergo, et habeantur in refectorio, et circa refectorium omnia quæcumque fratribus comesturis vel potaturis pro usu, et regulari ordine vestræ conversationis esse opportuna noscuntur. Quæ omnia et quibus omnibus necessaria refectorarius studiose curare et diligenter hora congruenti exhibere debet. Refectorarius itaque summo opere studeat ut nihil in refectorio indecens, nihilque stomachis fratrum noxium appareat, sed frequenter mundatum et decenter præparatum fratres semper inveniant. Ipse quoque mensas congruenti hora aperiat, et panis ac vini a cellerario suscepti debitam mensuram, cæteraque fratribus in manducando necessaria locis singulorum apponat; et omnia, quæ ibi sunt opportuna, pro usu et ordine diligenter faciat. Qui omnia, quæ vel veterascunt, vel casu aliquo perduntur seu franguntur, a vesterario et camerario innovari vel restaurari semper exigat; vetera vel fracta illis cuncta restituat.

CAP. XXVI. — *De vesterario.*

Ordinetur et præter istos de fratribus vesterarius, qui super fratrum vestimentis, et calceamentis ac

lectualibus summam semper diligentiam habeat. Hic itaque intra claustrum moenia, loca habeat inuentione secunda, ubi linum vel lana, panni, pelles et coria, vestimenta, et calceamenta, nec non et fratrum lectualia, et quaecunque his aptandis, faciendis et reparandis sunt necessaria, aliaque his congruentia salve et secure teneri et conservari valeant. Ad hunc ergo pertineat horum, quandiu reparari possunt, reparatio, et cum innovanda sunt, omnium innovatio. Hic etiam omnia, quae abluendis corporibus vel lavandis, aut tondendis seu radendis fratribus, et quaecunque curandis eis in medicinis, vel medicamentis sunt opportuna, si facultas suppetat, apud se habeat, ut fratres haec omnia, cum necessarium fuerit, praeparata inveniant. Huic prior unum vel plures adjuutores, si necesse sit, tribuat, cum quibus vestimenta et calceamenta fratrum frequenter excutiat; quique lectis eorum singulis quibusque diebus coaptandis studeant; quique cum fratres mutantur, mutatoria colligentes, in vestiario deportent condenda, hora statuta, ad abluendum lavandariis danda, et lota item suscipienda, et in vestiario recondenda; et tempore mutandi singula singulorum lectis apponenda. Quibus singulis vestimentis singulorum nomina actuali opere inscribere studeat, ut quisque vestes sibi proprias assignatas, non alias suscipiat. His quinq; obedientiis statutis interius, sic ea quae foris sunt, prior disponere studeat, ut in nullo Ecclesia suarum rerum patiatur detrimenta; et omnia, quae foris necessaria sunt, congruenter fieri valeant.

CAP. XXVII. — *De procuratore rerum exteriorum.*

Statuatur itaque vir strenuus ex fidei Ecclesiae familia, qui subtiliter et prudenter omnem Ecclesiae possessionem in aquis et paludibus, si habentur, in silvis, pratis, vineis et terris regat atque provideat; et si fieri potest, quot sint coloni vel possessores, et quid quisque quantumque possideat; et quid quisque quantumque, et quando Ecclesiae reddere debeat, memoriter agnoscat; vel scriptum apud se, ne oblivione tradatur, habeat, omniaque, quae super his sunt necessaria, per se, et villicos ac succursores sciat, et sub consilio prioris ordinet atque perficiat. Locationes autem rerum immobilium, procuratore consultius ordinante, consentientibus fratribus, per priorem fiunt, si earum ordinatio juste et utiliter facta fuerit. Hic igitur chartulas possessionum in loco munitissimo per aliquem fratrum, cui prior injunxerit, custoditas frequenter legat vel audiat, ut ex his locationes et redditus possessionum agnoscat, ne oblivionis incuria suarum rerum detrimentum patiatur Ecclesia.

CAP. XXVIII. — *De custodia rerum mobilium.*

Statuatur et alius fidelissimus laicus, qui summam curam gerat super omnibus bestiis usui fratrum necessariis et universis armentis, eorumque pastoribus atque nutritiis, ut ipse eis quaecunque sunt iubenda jubeat, statuenda statuat, requirenda requirat, et eorum in omnibus custos et rector providus

A fiat. Postremo, quaecunque singulis quibusque armentis et bestiis fuerint opportuna, iste cura per vigili impleat; et quaeque horum custodibus necessaria per se vel per alios exhibeat. Quidquid igitur de hac, vel de aliis obedientiis fructuum, vel pretiosum, vel cujusquam rei fratrum usui oportune excipi vel haberi contigerit, illis detur servandum vel exponendum ad quorum obedientias noscitur concedendum. Sic etiam omnia omnibus necessaria ab illis sunt exquirenda a quibus habentur dispensanda.

CAP. XXIX. — *De negotiatore Ecclesiae.*

Ordinetur praeter istos et alius vir fidelissimus, qui per se vel per alios, et quae emenda sunt, emat et quae vendenda sunt, vendat. Emendorum ergo pretium et camerarius tribuat, et venditorum idem recipiat. Negotiator ergo Ecclesiae talis sit, ut nunquam, vel raro decipi valeat et studioso neminem ipse decipiat. Qui nec, ut charius vendat, nec ut vilius emat, ore suo fallaciam proferat, vel juramentum ab his exigat aut ipse exhibeat.

CAP. XXX. — *De obedientia familiarium.*

Omnes itaque familiares praelatis suis obediant, et quaecunque jubentium mandata hilariter, ac sine mora, et murmure perficiant. Nullus in ecclesiastica familia inveniatur inutilis, nullus otiosus, sed omnes operentur, omnes Ecclesiae utilitatibus deserviant, attendentes illud Apostoli: *Qui non laborant, non manducent.* Pueri tamen, et senes infirmi, et debiles non constringantur agere vel operari quae nequeunt. Omnium ergo aetatem, scientiam et vires prior praevideat, et singulis singula officia domui necessaria, et illis pro viribus, et scientia competentia dividat, et super eos, qui prudentiores sunt, magistros per quos regantur, statuatur; et sub quorum cura jussu, arbitrioque, atque industria, injuncta sibi officia cuncta perficiant. Omnia autem quae in vestimentis, calceamentis et victualibus, quaeque officiorum suorum usibus sunt necessaria, magistri eorum provideant, provisa inveniant, et inventa ipsis tribuant. Quae omnia ab illis inquirent, ad quorum obedientias illa noverint pertinere. Hi igitur omnes cum suscipiuntur, prostrati ante altare, promittant fidelitatem suam illis sanctorum pignoribus, obedientiam quoque secundum Deum praelatis ejusdem Ecclesiae. Post haec a fratribus pro more suscepti, de caetero pro jussu vivant et fideliter serviant.

CAP. XXXI. — *De claustro et de porta canonicorum custodienda.*

Clastrum autem interius tanta semper observatione custodiatur, ut nulli unquam interiorum inde exeundi, sed et nulli exteriorum intrandi in eo, nisi secundum statutum ordinem facultatem habeat. Si qui tamen fideles, et religiosi, laici, clerici ad interiora loca conspicienda, et fratres visitandos ex devotione intrare quaesierint, non negamus eos extra horam silentii per priorem vel praepositum intro-mitti. Qui fratrum benedictione suscepta, et locis optatis perspectis, vel statim excant, vel si prior hoc utile viderit, in remotiori loco cum ipsis ali-

quantulum convocatis prudentioribus, et ab ipsis A in usus pauperum et advenientium, dispensatione optatis fratribus, sedeant; et ubi breviter eos pro ædificatione animarum, ipse, vel cui ipse jusserit, allocutus fuerit, benedictione item fratrum suscepta, deducantur extra et charitate quidem eis necessaria, in hospitali; vel si tales viri sunt, ut sic oporteat, in alio loco ad hoc statuto; exhibita, dimittantur in pace. Aliter autem, nec ipsi fratribus, nec fratres ipsis in claustro jungi permittantur. Mulieres autem in officinas clericorum intrare, nedum stare penitus exsecramur. Foris ergo domus statuatur a fratrum officinis disjuncta, ubi ex charitate eis exhibeatur quod necessarium fuerit. Quod si eis aliquid a fratribus dici oporteat, et prior concesserit, plures simul ad eas accedant nec soli cum eis loqui præsumant, nisi testes coram affuerint. B Claustrum itaque interius a congruentiori parte, et, si fieri potest juxta Ecclesiam, aditum habeat; juxta quem fiat locus, in quo advenientes quasque necessarias, vel jussas personas canonici permissione prioris canonice alloquantur. Juxta portam igitur exteriorem, portarium prior stare instituat, quatenus nemo extraneus nisi interrogatus et jussus, intrandi licentiam habeat. Interioris autem ostii custodiam prior uni fratrum attribuat, quod ita diligenter custodiat, ut nullus intrandi vel exeundi licentiam inveniat, nisi quem prior vel ordo postulaverit. Hic igitur diebus singulis sero hora collationis ostio serrato, clavem priori aut præposito debitam tribuat; quam prima hora sequentis diei, item ab eo tenendam per totum diem suscipiat. C

CAP. XXXII — *De colligendis hospitibus, et quibusque advenientibus.*

His itaque interius exteriusque sic dispositis studeant, necesse est, prælati Ecclesiarum præparare aliquod receptaculum parum disjunctum ab officinis familiarium exterius, ubi hospites, et quique advenientes honeste ac decenter suscipiantur; et singulis eorum a magistro et custodibus ejusdem hospitii pro qualitate sua ac necessitate fidelissime serviatur. Ad sustentandam ergo secundum loci possibilitatem quorumcunque advenientium necessitatem, committantur magistro hospitii cunctorum reddituum quarumcunque rerum Ecclesie, omnium que eorum, quæ ad victum pertinent decimæ, et D eunctarum oblationum, et eleemosynarum partes,

in usus pauperum et advenientium, dispensatione fidelissima exponendæ. Sit ergo custos hospitii vir boni testimonii, charitatis, discretionis et virtute prudentiæ plenissimus. Hic ergo quid cuique congruat, in manducando, in bibendo, in pedibus lavandis, in lectis præparandis et cæteris necessitatibus exhibendis provideat et providens exhibeat. Prælatorum autem vigilet industria, ne is, cui hospitium commiserint, res pauperibus erogandas ad usus suos, vel suorum præsumat expendere; et Judas damnationis se participem faciat, qui loculos habens, ea quæ mittebantur, in usus suos retorquebat abscondite. Ipse vero cum aliis sibi ad receptum pauperum deputatis expensas proprias secundum modum cæterorum ex communi suscipiat, ne si de rebus erogandis suas, et sibi servantium necessitates suppleat, pauperum et advenientium opportunitatibus subvenire non valeat. Quod si horum curam neglexerit et res dispensandas illicite tractaverit, multo severius cæteris admittentibus, a priori judicandus et ab hoc officio removendus; et in loco ejus alius est ordinandus, qui hoc sancte et perfecte, ac secundum Deum jussuque prioris exhibeat.

CAP. XXXIII. — *Quod absente priore, et præposito, minores præpositi vices eorum supplere debeant.*

Horum itaque capitulorum, et totius ordinis disciplina, et observatio, et omnium rerum intus et foris dispositio, per majores prælatos Ecclesie fiat. Verum istis absentibus, minores præpositi vices eorum supplere, et omnium interiorum et exteriorum curam habere debebunt.

CAP. XXXIV. — *Quod ex his ad majorum præceptorum observationem ascendere, et vitæ perpetuæ gaudia percipere quis valeat.*

Hæc sunt, fratres charissimi, quæ, sicut petistis et statuistis, vestro sacro conventui, auxiliante Christo, servanda descripsimus; quæ si cum simplicitate, puritate et alacritate cordis tenentes sine intermissione servaveritis, facilius ad altiora sanctitatis opera scandere, et Christi cohæredes ac vitæ perpetuæ participes esse poteritis. Verum in his et in omnibus quodcunque prior secundum Deum in anima vel corpore expedire, prodesse vel nocere, uni vel omnibus perspexerit, concedendi vel jubendi, auferendi, et quæcunque necessaria dicendi vel statuendi potestatem habebit.

ANNO DOMINI MCXIV

GREGORIUS PRESBYTER ROMANUS

NOTITIA HISTORICA ET LITTERARIA

(BALLERIN. *De antiq. Can. col.* p. IV, c. 17)

Collectio quæ *Polycarpi* titulo allegari solet, innotuit postquam eam Romani correctores Gratiani

in præfatione et in notis laudarunt. Continetur in ms. Vat. 1554. Auctor ejus Gregorius presbyter ex